

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาปัญหานี้อย่างถี่ถ้วนแล้ว
เห็นสมควรรับ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

ศาสตราจารย์ ดร. ประธานกร กรรมการ
อ. น. ส. น. น. กรรมการ
อ. น. ส. น. น. กรรมการ

ประกาศนุญประการ

ปรารถนาให้พันธบัตรนี้สำเร็จลงได้เพราะผู้เขียนได้รับความกรุณาจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทนา พรหมเศรณี ศาสตราจารย์ ดร.อารี ศักดิ์พร อธิการบดี
นิคมานนท์ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่าง
ดียิ่ง ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยการบูรณา และอาจารย์ผู้มีส่วนช่วยเหลือ
ในการวิจัยทุก ๆ ท่าน ศึกษาธิการภาค ศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี อาจารย์คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้กรุณาไปเป็นวิทยากรในการ
สัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา เพื่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณสายเดือน ดันตกานต์ คุณแสง ประจวบกลาง คุณธำรง ฐิต์
อาจารย์ปราณี ภาสกรณี อาจารย์ศุทธิณีย์ เกียรติบุญ คุณฤกษ์ศักดิ์ แก้วขาว คุณตุลา มนต์ชาติศรี
๑ คุณลักขณา รัชชศิริ ที่มีส่วนช่วยเหลือในการวิจัย

ขอขอบคุณองค์การยูนิเซฟในฐานะเจ้าของโครงการวิจัย ได้ให้ความช่วยเหลือ
เงินทุนค่าดำเนินการวิจัยจำนวนหนึ่ง

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนวัดประจักษ์นาท โรงเรียนพะเยียงแตก โรงเรียน
หนองหิน โรงเรียนบ้านลำพอก และโรงเรียนบางเขม จังหวัดนครปฐม ได้ให้ความ
ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี และขอขอบคุณนักศึกษาฝึกสอนกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่
ได้ให้ความร่วมมือและช่วยให้งานวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปได้ ด้วยความเรียบร้อย

ประเสริฐ แจกจันทิก

มิถุนายน ๒๕๑๔

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑. บทนำ	๑
ภูมิหลัง	๑
<u>ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า</u>	๓
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	๓
<u>สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า</u>	๔
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	๕
<u>นิยามศัพท์เฉพาะ</u>	๖
๒. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	๘
ความหมายและพิภพการของวิธีสถานการณ์จำลอง	๘
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสถานการณ์จำลอง	๑๐
การวิจัยที่มีลักษณะคล้ายกับวิธีสถานการณ์จำลอง	๑๑
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนค่านิยมสัมพันธ ระหว่างครูกับนักเรียน ,	๑๓
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ เครื่องมือบันทึกพฤติกรรมการเรียน การสอน	๑๘
๓. วิธีดำเนินการ	๒๓
ลำดับขั้นในการดำเนินการวิจัย	๒๓
กลุ่มตัวอย่าง	๒๔
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๕
วิธีเก็บข้อมูล	๒๘
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๐

บทที่

หน้า

๔. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๒
สัญลักษณ์ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๒
การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๒
แสดงค่าสถิติพื้นฐาน	๓๓
เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอน	
ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม	๓๖
เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอน	
ภายในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม	๔๑
๕. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๔๔
ความมุ่งหมายในการศึกษา	๔๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔๔
กลุ่มตัวอย่าง	๔๔
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	๔๕
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๕
สรุปผลการวิจัย	๔๕
อภิปรายผล	๔๗
ข้อเสนอแนะ	๕๒
บรรณานุกรม	๕๔
ภาคผนวก	๖๐

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
๑. แสดงจำนวนนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองสอน	๒๔
๒. แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับสังเกตพฤติกรรมการสอน	๒๕
๓. แสดงสัญลักษณ์และรายละเอียดของพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ปรากฏในเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล	๒๖
๔. แสดงตัวอย่างการบันทึกพฤติกรรมการสอน	๓๐
๕. แสดงค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล ค่าพิสัย ผลรวมความถี่ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม	๓๓
๖. แสดงการเปรียบเทียบอัตราร้อยละของพฤติกรรมแต่ละประเภทระหว่างกลุ่มสถานการณ์จำลอง กับกลุ่มปกติ	๓๘
๗. แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางตรงกับอิทธิพลทางอ้อม และพฤติกรรมทางวจาของครู กับพฤติกรรมทางวจาของนักเรียน	๔๒

บัญชีภาพ

ภาพที่	หน้า
๑. แสดงค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของ กลุ่มสถานการณ์จำลอง และกลุ่มปกติ	๓๔
๒. แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรม ๑๒ ประเภท ของกลุ่มสถานการณ์จำลองกับกลุ่มปกติ	๓๗
๓. แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรม ๖ ประเภท ระหว่างกลุ่มสถานการณ์จำลองกับกลุ่มปกติ	๓๘

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาของชาติจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดนั้น จะต้องอาศัยครู เป็นกำลังสำคัญ ดังนั้น การเตรียมครูที่ดีและมีคุณภาพสูงจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก วิทยาลัยครูซึ่งเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครูสำหรับสอนในโรงเรียนประถมศึกษาโดยตรง ในการผลิตครูนั้นนอกจากจะให้มีความรู้ทางด้านวิชาการแล้ว ยังต้องให้นักศึกษามีทักษะในการสอนด้วย กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๑๖ : ๑๐๖) ได้สรุปวัตถุประสงค์ในการผลิตครูไว้สองประการ ดังนี้ เพื่อให้ได้ความรู้ทางด้านวิชาการ ซึ่งจะทำให้ครูสามารถตีความหมาย และเข้าใจการกระทำของนักเรียน โรงเรียนและชุมชน ซึ่งเป็นสถาบันที่ครูจะต้องไปทำงานร่วมกับประการหนึ่ง และเพื่อให้ครูได้ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาที่พบ หรือมีหน้าที่ที่จะทำให้การสอนของคนได้ผลอีกประการหนึ่ง

เพื่อที่จะผลิตครูที่มีคุณภาพสูงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว หลักสูตรการศึกษาฝึกหัดครูจึงกำหนดให้ผู้เข้าศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู ได้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทางภาคทฤษฎีนั้น มุ่งที่จะให้นักศึกษามีความรู้ทางด้านวิชาการทั่ว ๆ ไป วิชาเฉพาะ และวิชาครู ส่วน ทางภาคปฏิบัตินั้นก็มีการออกฝึกสอน เพื่อให้ผู้ที่จะออกไปเป็นครูมีโอกาสได้สอนจริง ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษา และเป็นโอกาสที่นักศึกษาครูจะได้นำความรู้ทางภาคทฤษฎีไปทดลองปฏิบัติการสอนในสถานการณ์จริง ซึ่งจะเป็นการประสานระหว่างความรู้ทางด้านทฤษฎีกับปฏิบัติให้สอดคล้องกันยิ่งขึ้น ก่อนที่นักศึกษาครูจะออกฝึกสอนนั้น ได้ผ่านการเรียนวิธีสอนวิชาเฉพาะต่าง ๆ มาแล้ว เช่น วิธีสอนภาษาไทย วิธีสอนสังคมศึกษา วิธีสอนคณิตศาสตร์ วิธีสอนวิทยาศาสตร์เบื้องต้น เป็นต้น โดยมุ่งให้นักศึกษาครูเข้าใจถึงวิธีสอนที่เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชานั้น ๆ โดยตรง รวมทั้งความสามารถในการจัดกิจกรรมประกอบบทเรียนนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วย

ถึงแม้ว่านักศึกษาครูจะผ่านการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาแล้วก็ตาม เมื่อออกไปเป็นครูสอนในโรงเรียนประถมศึกษาจริง ๆ แล้ว กลับไม่สามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปปฏิบัติการสอนได้ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่ผ่านมา เรื่องการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ของ นิรมล ไกรฤณวลัย (นิรมล ไกรฤณวลัย

๒๕๑๓) และของ ประถม โภจิตร (ประถม โภจิตร, ๒๕๑๓) ซึ่งพบว่า ผู้สำเร็จประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา (ป.กศ.) ยิ่งขาดทักษะในเรื่องการสอน กล่าวคือ ไม่สามารถนำความรู้ทางภาค ทฤษฎีไปใช้ปฏิบัติการสอนให้บังเกิดผลตามจุดมุ่งหมายได้ จึงพอจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า การ เตรียมครูในสถานศึกษาฝึกหัดครูของเรา ยังไม่ได้รับผลเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการ ฝึกหัดครู ที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยด่วน

 วิทยาลัยครูเองในฐานะเป็นสถาบันที่รับผิดชอบในการผลิตครู ต่างก็ได้ตระหนักใน เรื่องนี้ จึงได้แสวงหาวิธีการและวิธีสอนใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการเตรียมครู วิธีการสอนแบบ หนึ่งที่วิทยาลัยครูบางแห่งได้นำเข้ามาทดลองใช้ ซึ่งก็ยังไม่แพร่หลายนัก ได้แก่ วิธีสอนแบบ จุลภาค (Micro-teaching) ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะที่ย่นย่อทั้ง เวลา ขนาดของชั้น และทักษะที่ใช้ เป็นการสอนที่จะนำทักษะพื้นฐานในการสอนที่เข้าใจ แจ่มชัดแล้วมาสอนกับนักเรียน จำนวน ๕ - ๖ คน ใช้เวลาประมาณ ๕ - ๑๐ นาที ในขณะที่สอน จะมีการบันทึกเสียงหรือบันทึกภาพ เพื่อประกอบการพิจารณาข้อดีข้อเสียต่าง ๆ และมีการสอนซ้ำ กับนักเรียนกลุ่มใหม่ ภายหลังที่ได้เรียนรู้ข้อบกพร่องของตนแล้ว วิธีการสอนแบบจุลภาค (Micro-teaching) นี้ เป็นวิธีการที่ดี เพราะนักศึกษาได้ฝึกทักษะต่าง ๆ พร้อมกับผลย้อน กลับเกี่ยวกับข้อบกพร่องในพฤติกรรมการสอนของตน ซึ่งนักศึกษาจะมีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ได้ทันที่ แต่วิธีสอนแบบนี้มักประสบปัญหาในด้านจำนวนอาจารย์ผู้ดำเนินการฝึก จำนวนนักเรียนจะเป็นผู้เรียนในชั้น (micro-class) เวลาฝึก และเสียค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจาก อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกมีราคาแพง (ศิริลักษณ์ อุสาทะ, ๒๕๑๗ : ๖ - ๘) จึงเป็นอุปสรรคใน การนำไปทดลองใช้ สำหรับวิทยาลัยครูบางแห่ง วิธีการสอนแบบจุลภาคจึงยังไม่แพร่หลายมากนัก

วิธีการหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะนำมาใช้ในการเตรียมครูให้ได้ครูที่มีคุณภาพสูง และ เสียค่าใช้จ่ายน้อยลงนั้น ได้แก่วิธีสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลอง ซึ่งหมายถึงวิธีการสอนที่ให้ นักศึกษาคูได้ฝึกทดลองสอนในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น โดยจัดห้องเรียนให้มีสภาพคล้ายห้องเรียน ในชั้นประถมศึกษาจริง ๆ แต่ให้เพื่อนนักศึกษาเป็นนักเรียน ให้มีการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จะนำไป ใช้สอนในการสอนจริง ๆ รวมทั้งการใช้อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนด้วย และในขณะที่ นักศึกษาฝึกทดลองสอนนั้น จะมีอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนของนักศึกษาผู้ทดลองสอนอีกส่วนหนึ่งเป็น ผู้สังเกตการสอน แล้วนำผลการสอนนั้นมาวิจารณ์ข้อดีข้อเสีย เพื่อ เป็นข้อมูลย้อนกลับให้ผู้สอน

ได้ทราบข้อบกพร่องของตน จะได้แก้ไขข้อบกพร่องของตนและปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่า การให้นักศึกษาครูได้เรียนวิธีสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลองดังกล่าว นอกจากจะขจัดปัญหาในด้านจำนวนอาจารย์ผู้ดำเนินการฝึก จำนวนนักเรียนที่จะเป็นผู้เรียนในชั้น เวลาในการฝึก และค่าใช้จ่ายที่สูงแล้ว ยังน่าจะช่วยให้นักศึกษาวรรู้เกิดทักษะในการสอน และสามารถนำความรู้ทางด้านทฤษฎีไปใช้ในการสอนได้ดียิ่งด้วย เพราะวิธีสถานการณ์จำลอง เป็นโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะที่จะนำไปใช้ในการสอนจริง ๆ ประการหนึ่ง และยังได้รับ คำติชมวิพากษ์วิจารณ์ข้อบกพร่องในการสอนของตน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงตัวเอง และวิธีการสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลองสอดคล้องกับหลักการถ่ายโยงการเรียนรู้ ดังที่ เมเยอร์ (Meiers, 1968 : 4) กล่าวว่า "การถ่ายโยงการเรียนรู้จากสถานการณ์การฝึกไปสู่ สถานการณ์การสอนจริง จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนหรือผู้ฝึกได้เห็นสถานการณ์การสอนทั้งหมด" ผู้วิจัยจึงทดลองใช้วิธีสถานการณ์จำลองกับนักศึกษาครูระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา ในวิชา วิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม เพื่อเปรียบเทียบกับวิธีสอนตามปกติ ผลจากการศึกษานี้อาจจะเป็น แนวทางหนึ่งในการปรับปรุงวิธีสอนวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมต่อไป

* ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า /

๑. เพื่อทดลองใช้วิธีสถานการณ์จำลองในการสอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้น ประถม กับนักศึกษาฝึกหัดครู
๒. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนกับนักศึกษาฝึกสอน ที่เรียนวิชาวิธีสอน สังคมศึกษาโดยวิธีสถานการณ์จำลอง กับวิธีสอนตามปกติ
๓. เพื่อทดลองสร้างแบบฝึกหัดประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษาในชั้นประถมปีที่

๑ - ๒

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า /

๑. ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการสอนวิชา วิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม ในสถานศึกษาฝึกหัดครู
๒. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการนิเทศการฝึกสอน สำหรับอาจารย์นิเทศก์ และ ครูพี่เลี้ยงต่อไป
๓. เป็นแนวทางสำหรับนักศึกษาฝึกสอน ในการคิดสร้างแบบฝึกหัด และวัสดุอุปกรณ์ ประกอบหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา

* สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

๑. นักศึกษาฝึกสอนที่เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมโดยวิธีสถานการณ์จำลอง จะมีพฤติกรรมการสอนด้านต่าง ๆ มากกว่านักศึกษาฝึกสอนที่เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมโดยวิธีสอนตามปกติ ในเรื่องต่อไปนี้

- การเสริมกำลังใจ ประกอบด้วย การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้
- การใช้อิทธิพลทางอ้อม ประกอบด้วย การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ การใช้คำถาม
- กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ประกอบด้วย กิจกรรมของนักเรียน กิจกรรมครู

๒. นักศึกษาฝึกสอนที่เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม โดยวิธีสอนตามปกติ จะมีพฤติกรรมการสอนด้านต่าง ๆ มากกว่านักศึกษาฝึกสอนที่เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมโดยวิธีสถานการณ์จำลอง ในเรื่องต่อไปนี้

- การใช้อิทธิพลทางตรง ประกอบด้วย การบรรยาย การให้แนวทาง การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู
- พฤติกรรมทางวาจาของครู ประกอบด้วย การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ การใช้คำถาม การบรรยาย การให้แนวทาง การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู
- การเจียบหรืออุบายลับสน

๓. นักศึกษาฝึกสอนกลุ่มสถานการณ์จำลอง และกลุ่มปกติจะใช้พฤติกรรมประเภทอิทธิพลทางอ้อมมากกว่าอิทธิพลทางตรง และพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนจะมากกว่าพฤติกรรมทางวาจาของครู

๔. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษากับนักศึกษาฝึกสอนที่เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมโดยวิธีสถานการณ์จำลอง จะมีพฤติกรรมการเรียนในด้านการตอบคำถามครู นักเรียนพูดเร็วเริ่ม กิจกรรมของนักเรียนมากกว่านักเรียนที่เรียนสังคมศึกษากับนักศึกษาฝึกสอนที่เรียนวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมโดยวิธีสอนตามปกติ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

๑. กลุ่มตัวอย่าง จะทดลองใช้วิธีสถานการณ์จำลอง กับวิธีสอนตามปกติ กับ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ ๒ วิทยาลัยนครนครปฐม ที่ลงทะเบียนเรียน วิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม. ในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๑๘ จำนวน ๒ ห้องเรียน และจะออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๘

๒. การสังเกตพฤติกรรมการสอน ในภาคเรียนที่ ๒ จะติดตามสังเกตพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอน ที่สอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ จำนวน ๑๒ คน กลุ่มสถานการณ์จำลอง ๖ คน กลุ่มปกติ ๖ คน

๓. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา ได้แก่

ก. ตัวแปรอิสระ วิธีสอน ๒ วิธี คือ

- วิธีสถานการณ์จำลอง
- วิธีสอนตามปกติ

ข. ตัวแปรตาม ได้แก่พฤติกรรมประเภทต่าง ๆ คือ

- พฤติกรรมการเสริมกำลังใจ ได้แก่การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับหรือนำความคิดของนักเรียนมาใช้

- พฤติกรรมการใช้คำถาม

- พฤติกรรมการใช้อิทธิพลทางอ้อมของครู ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ การใช้คำถาม

- พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้อิทธิพลทางตรงของครู ได้แก่ การบรรยาย การให้แนวทาง การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจของครู

- พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนพูดตอบคำถาม นักเรียนพูด - ริเริ่ม

- พฤติกรรมในด้านการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ กิจกรรมของนักเรียน กิจกรรมครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

๑. วิธีสถานการณ์จำลอง หมายถึงวิธีสอนโดยใช้สถานการณ์สมมติที่จัดให้นักศึกษาคูร ได้ฝึกทดลองสอน โดยจัดห้องเรียนให้สภาพเหมือนห้องเรียนชั้นประถมศึกษาจริง ๆ และใช้เพื่อน นักศึกษาคู้ยกัน เป็นนักเรียน ทดลองสอนเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น และ ให้นักศึกษาส่วนหนึ่ง เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมการสอน ช่วยวิจารณ์การสอนของเพื่อน เพื่อเป็นข้อมูล ย้อนกลับให้ผู้สอนได้ทราบพฤติกรรมการสอนของตน จะได้แก้ไขข้อบกพร่องพฤติกรรมการสอนของตน ต่อไป

๒. วิธีสอนตามปกติ ก็คือวิธีสอนที่ปฏิบัติกันอยู่ในสถาบันฝึกหัดครูในการสอนวิชาวิธี สอนสังคมศึกษาในชั้นประถม ซึ่งใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ มีการสาธิตการสอนประกอบบ้าง และให้นักศึกษาทำรายงานประกอบการเรียนในบางเรื่อง

๓. พฤติกรรมการเรียนการสอน หมายถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งของครูและนักเรียน ในขณะที่มีการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา สำหรับการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะพฤติกรรมที่ สามารถสังเกตได้ด้วยสายตาเกี่ยวกับ การใช้คำถาม การเสริมกำลังใจ การจัดกิจกรรม ประกอบบทเรียนของผู้สอน และการร่วมทำกิจกรรมของผู้เรียน และการแสดงความริเริ่มด้วยการ ตอบหรือการถามของผู้เรียน

๔. การเสริมกำลังใจ หมายถึงการที่ผู้สอนให้กำลังใจแก่ผู้เรียน เช่น การชมด้วย วาจา การพยักหน้ารับ การเขียนคำตอบของนักเรียน เป็นการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน การยิ้มเมื่อผู้เรียนตอบถูก หรือเมื่อผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมที่ครูต้องการออกมา

๕. การใช้คำถาม คือการที่ผู้สอนใช้คำถามชนิดที่เป็นการยั่ว หรือกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดความคิด มีพฤติกรรมการตอบสนอง แสดงความคิดริเริ่ม และแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ซึ่งทำให้ผู้เรียนทุกคนได้คิดตอบและซักถามปัญหาข้อสงสัยอยู่เสมอ

๖. การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ได้แก่กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดให้ กับนักเรียน เพื่อช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การสาธิต การทดลอง การสังเกต การบันทึก และรายงานผล การทำแบบฝึกหัดของนักเรียน

๗. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม คือการที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูมอบ หมายให้ เช่น การทำแบบฝึกหัด การสังเกต การสาธิต ทดลอง บันทึก และรายงานผล

๘. พฤติกรรมการใช้อธิพลงทางอ้อม หมายถึงพฤติกรรมที่ผู้สอนเป็นผู้ตอบสนองความรู้สึก และการแสดงออกของนักเรียน ในการออกความคิดเห็นและการกระทำกิจกรรม

๙. พฤติกรรมการใช้อธิพลงทางตรง หมายถึงพฤติกรรมที่ผู้สอนเป็นฝ่ายแสดงฝ่ายเดียว โดยการสอนแบบอธิบาย สั่ง ใช้อำนาจในการตัดสิน เป็นพฤติกรรมที่ผู้สอนแสดงออก เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อโต้แย้ง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ความหมายและการพัฒนาการของวิธีสถานการณ์จำลอง

สถานการณ์จำลอง หมายถึงสถานการณ์ที่จัดขึ้นให้มีสภาพคล้ายสถานการณ์จริง เพื่อประโยชน์ด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ รูปแบบของสถานการณ์จำลองที่จัดขึ้นอาจใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้สามารถมองเห็นสิ่งที่สลับซับซ้อนและเข้าใจได้ง่ายขึ้น สถานการณ์จำลองจะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น มีความหมายและทำให้เข้าใจง่ายหรือไม่ แสดงให้เห็นส่วนสำคัญต่าง ๆ ที่เราต้องการเน้นหรือไม่ สะดวกในการจัดและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด

สถานการณ์จำลองได้ถูกนำเข้ามาใช้ในวงการศึกษามาเป็นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา

เมื่อประมาณสิบกว่าปีที่ผ่านมานี้ โดยทดลองใช้ในโครงการอบรมที่เรียกว่า Jefferson Township School District ซึ่งเป็นโครงการอบรมเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมการศึกษาปฏิบัติงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๒๓๒ คน จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาเพื่อหาข้อสรุปการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลิกภาพของผู้เข้าร่วมอบรม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงได้จำลองวัสดุภาพที่เกี่ยวกับในระบบโรงเรียนขึ้น เพื่อสำรวจอย่างกว้างขวางต่อไป เช่น ระบบโรงเรียนซึ่งมีที่ตั้งแตกต่างกัน มีการศึกษาถึงสภาพทางสังคมวิทยาของคณะครูโรงเรียนประถมศึกษาจำลอง ข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของห้องเรียน ทะเบียนต่าง ๆ ผลการสอบระเบียบวิธีของโรงเรียน และนโยบายที่ตั้งไว้ ส่วนหนึ่งของข้อมูลจะได้จากภาพยนตร์ สไลด์ เทปบันทึกเสียง และข้อเขียนอื่น ๆ อีก ซึ่งจะต้องใช้เวลาสำหรับอ่าน ดู และฟังเกี่ยวกับข้อมูลและภูมิหลังของโรงเรียนถึง ๕ ชั่วโมง ข้อมูลต่าง ๆ จำเป็นที่ผู้เข้าอบรมจะต้องศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนเกี่ยวกับระบบโรงเรียนจำลอง (Simulated School System) จะต้องรู้และเข้าใจว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้างในการประชุมพบปะกันระหว่างครูกับผู้บริหาร และคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งจะต้องมีปัญหาคืออื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย และครูใหญ่ในโรงเรียนจำลองจะต้องตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในฐานะที่เป็นครูใหญ่ที่ถูกสมมติขึ้น

แทนเซย์ และ อันวิน (Tansey and Unwin, 1969 : 13) ได้กล่าวว่าในปี

๑๙๖๔ E. Y. Krech ได้นำวิธีสถานการณ์จำลองมาปรับปรุงใช้เพื่อเตรียมครูก่อนออกฝึกสอน

และสร้างห้องเรียนจำลองขึ้นที่ศูนย์วิจัยเกี่ยวกับการสอน (Center for Research on Teaching) ในรัฐ Oregon โดยใช้ภาพยนตร์ฉายเป็นชุด ๆ ต่อเนื่องกันไป ในภาพยนตร์จะแสดงให้เห็น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ตลอดจนกิริยาท่าทางของนักเรียนที่สนองตอบในสถานการณ์ ที่แตกต่างกันไป พร้อมกับปฏิกริยาตอบโต้ของนักเรียนตามที่คาดหวังไว้ เหมือนกับว่าผู้สังเกต ได้เข้าไปสัมผัสกับนักเรียนในชั้นเรียนจริง ๆ และวิธีการนี้เหมาะสมสำหรับที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ได้ทั้งในการเตรียมครู และให้การฝึกอบรมครูประจำการ แต่มีข้อเสียตรงที่สร้างเป็นภาพยนตร์ ได้ยาก และเสียค่าใช้จ่ายสูง

ต่อมา Cruickshank และคณะผู้ร่วมงานในมหาวิทยาลัยเทนเนสซี (University of Tennessee) ได้สร้างโรงเรียนจำลองขึ้นที่ตำบลมินโร (Minroe) และรวบรวมปัญหาการสอนของครูที่ผ่านการสอนในปีแรกได้ ๓๒ ปัญหา แล้วนำมาจำลองเป็นบทบาทของครูที่เริ่มสอน เป็นปีแรกในชั้น ๕ (Fifth grade) ของโรงเรียนประถมศึกษา Longacre เพื่อเป็นโครงการสำหรับอบรมครูใหญ่ ชั้นแรกของการอบรมจะเริ่มต้นด้วยการบรรยายสรุปเกี่ยวกับภูมิหลัง ของโรงเรียนและชุมชน โดยมีฟิล์มสตริปประกอบ และส่วนใหญ่ของข้อมูลจะได้จากเอกสาร ประกอบการบรรยาย เมื่อได้ข้อมูลต่าง ๆ การเขียนเรื่องราวสั้น ๆ หรือเสนอโดยการแสดง บทบาท (Role playing) ซึ่งเทคนิคต่าง ๆ เหล่านี้ถือกันว่าเป็นเทคนิคที่เหมาะสมในการฝึกอบรม

ประโยชน์ของวิธีสถานการณ์จำลอง พอจะสรุปโดยย่อได้ดังนี้

๑. ช่วยจูงใจผู้เข้าร่วมในสถานการณ์
๒. ใช้กลวิธีการร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันกัน
๓. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ แม้จะไม่ได้รับการเรียนรู้มาก่อน

และทำให้การสอนติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนานเกิดขึ้นได้

๔. ช่วยให้เกิดความรู้สึก เป็นจริง เป็นจริงจังขึ้น ทำให้เข้าใจได้ง่าย
๕. สามารถทำให้ปัญหาที่ซับซ้อนง่ายขึ้น ทำให้เข้าใจได้ง่าย
๖. ช่วยเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขต่าง ๆ ทางสังคม เมื่อการเรียนรู้เกิดขึ้น

อันจะทำให้ครูมีบทบาทในการควบคุมวินัยของโรงเรียน และตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ น้อยลง ทำให้ ผู้เรียนผู้สอนมีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น

๗. เป็นเรื่องของการเสนอโครงสร้าง หรือโครงการในการเสนอข้อมูล
๘. เป็นการใช้กระบวนการที่ได้เลือกสรรไว้แล้ว
๙. ครูสามารถเตรียมสถานการณ์จำลองได้ ดังนั้นจึงเป็นการช่วยครู
ในด้านการควบคุมชั้นเรียน
๑๐. ช่วยให้การตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสถานการณ์จำลอง

คาร์ไลน์ (Carline, 1970 : 103 - 105) ได้ศึกษาคูครูในระดับประถมศึกษา ที่สอนนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๓ วิชาคณิตศาสตร์ โดยเลือกโรงเรียนที่มีหลักสูตร อุปกรณ์ ทรัพยากรการศึกษา และสภาพสังคมของโรงเรียนที่ใกล้เคียงกัน โดยแบ่งครูออกเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มทดลอง ๒๓ คน ได้รับการฝึกเทคนิคและทักษะที่จะช่วยให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศในห้องเรียนแบบทางอ้อม ในการปฏิบัติเน้นทักษะ การใช้พฤติกรรมด้านการสอนต่าง ๆ และการประเมินผลพฤติกรรมของตนเองในห้องเรียน พบว่า การให้การฝึกหัดวิเคราะห์พฤติกรรมอย่างจริงจัง สามารถช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ครูในกลุ่มทดลองแสดงพฤติกรรมแตกต่างจากครูในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญในด้าน การใช้พฤติกรรมยกย่องชมเชย ย้ำๆให้เกิดความกล้า การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน การใช้พฤติกรรมขยายความเพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้ง การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน และการกระตุ้นให้กล้าแสดงความคิดเห็น

เอมเมอร์ (Emmer, 1971 : 178 - 182) ได้ศึกษาการถ่ายโยงพฤติกรรม การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองการสอน โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นนักเรียนว่าจะสามารถถ่ายโยงไปยังนักเรียนจริง ๆ ได้หรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี แผนกมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยเทกซัส จำนวน ๔๔ คน ชาย ๗ คน หญิง ๓๗ คน ซึ่งกำลังเรียนวิชาจิตวิทยา การศึกษากับวิชาหลักสูตรและการสอน นักศึกษาจะปฏิบัติการสอนโดยฝึกทักษะต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการ มีกลุ่มเพื่อนเป็นนักเรียน ทักษะฝึกได้แก่ การเตรียมความพร้อมของเด็ก การจูงใจ การช่วยให้เด็กเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียน และการประเมินผลการเรียนของเด็ก ผลการศึกษาพบว่า การสอนโดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นนักเรียนมีผลต่อการถ่ายโยงไปยังนักเรียนจริง แต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ลอดเซียค (Lodziak, 1971 : 2309 A) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมจำลอง ในการที่จะนำไปช่วยครูในด้านต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การปรับตัว และการปรับปรุงบุคลิกภาพ จากผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการเลือกฝึกมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมสัมพันธ์กับความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมจำลอง

แพพพาลาร์โด (Pappalardo, 1972 : 2721 A) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองการสอน กับการแนะนำนักศึกษาฝึกหัดครู จำนวน ๕๔ คน ที่มหาวิทยาลัยของรัฐนิวยอร์ก โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลาทดลอง ๑๐ สัปดาห์ ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกจากการใช้สถานการณ์จำลองการสอน มีความสนใจตลอดระยะเวลา ในการฝึก และรู้สึกว่า ได้รับการเตรียมตัวที่ดีขึ้นก่อนที่จะออกไปเป็นครูแนะนำ เช่น สามารถ รู้จักตัวเอง และได้พบกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ของการแนะนำมากขึ้น'

ทักเกอร์ (Tucker, 1972 : 657 A) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้จากการใช้สถานการณ์จำลองก่อนออกฝึกสอนของนักศึกษาฝึกหัดครู ในด้านทัศนคติและพฤติกรรมการสอน ผลจากการทดลองปรากฏว่า นักศึกษากลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองการสอนได้รับการตัดสินใจจากอาจารย์พิเศษการสอนว่า มีความมั่นใจในการสอนนักเรียน บุคลิกภาพเหมาะสม มีความพยายามที่จะสอนนักเรียนมากยิ่งขึ้น และทุกคนยอมรับว่าการใช้สถานการณ์จำลองมีประโยชน์สำหรับ เตรียมนักศึกษาออกฝึกสอน

เชอร์รี่ (Cherry, 1972 : 5087 A) ได้ศึกษาการเตรียมตัวครูในการแก้ไข พฤติกรรมการสอนที่เป็นปัญหาซึ่งประสบในขณะที่ทำการสอน โดยสร้างสถานการณ์จำลองปัญหา ขึ้น ๒๐ ปัญหา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่ครูผู้สอนอาจจะพบในขณะที่สอน เด็ก จากผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองปัญหาทำให้ค้นพบหลักและวิธีการในการฝึกฝนและการเตรียมครูล่วงหน้า ซึ่งนำมาใช้ในการเตรียมครูในสถาบันฝึกหัดครูได้รับผลดียิ่ง

การวิจัยที่มีลักษณะคล้ายกับวิธีสถานการณ์จำลอง

วิธีการสอนแบบสถานการณ์จำลองกับวิธีการสอนแบบจุลภาค (Micro-teaching) มีลักษณะใกล้เคียงกันทั้งรูปแบบและวิธีการ ซึ่งทั้งสองวิธี เป็นการฝึกทักษะการสอนและข้อมูลย้อนกลับจากการฝึกทดลองสอน เช่นเดียวกัน เพียงแต่ว่าวิธีสถานการณ์จำลองนั้นใช้เพื่อน ๆ

เป็นนักเรียน ส่วนวิธีสอนแบบจุลภาคใช้นักเรียนกลุ่มเล็ก ๕ - ๖ คน และมีการสอนซ้ำ ๆ ในเรื่องเดิมกับนักเรียนกลุ่มใหม่เท่านั้น แต่ถ้ากล่าวโดยสรุปแล้ววิธีการทั้งสองนั้นเหมือนกัน การสอนแบบจุลภาคได้มีผู้วิจัยไว้หลายท่าน ดังเช่น ดไวท์ แอลเลน และคณะ ได้จัดตั้ง Micro-teaching clinic ขึ้นครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะฝึกทักษะการสอนแก่นิสิตกลุ่มตัวอย่างไว้แก่ นิสิตชั้นปีที่ ๔ ซึ่งแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง ได้ฝึกทักษะการสอนด้วยวิธี Micro-teaching กลุ่มควบคุมได้รับการฝึกทักษะการสอนด้วยวิธี Conventional training หลังจากการฝึกกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ได้ทำการสอนจริงในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง การประเมินผลการสอนสองครั้ง ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มทดลองที่ได้ฝึกทักษะการสอนวิธี Micro-teaching มีความสามารถในการสอนมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะการสอนแบบ Micro-teaching (Bush and Allen, 1963 : 4)

ในปี ๑๙๖๔ แคเธรีนแบช และ แกลล์ (Kallenbach and Gall, 1969 : 136-141) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกทักษะการสอนด้วยวิธี Micro-teaching และวิธี Conventional Training กลุ่มตัวอย่างที่ไว้ทดลองคือนักศึกษาซึ่งเรียนจบหลักสูตร ๔ ปี ของแซนโจสเกเตคอลลิจ (San Jose State College) มีอายุเฉลี่ย ๒๖ ปี มีความประสงค์จะเป็นครู ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความสามารถในการสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ แต่กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกทักษะการสอนด้วยวิธี Micro-teaching มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า และยังประหยัดเวลาได้ประมาณ ๑ ใน ๔ ของเวลาที่ใช้ในการฝึกทั้งหมด

ปี ๑๙๗๑ โคซิลอวสกี (Kocylowski, 1971) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของ Micro-teaching กับ Conventional Training ในการเตรียมครูประจำการกลุ่มตัวอย่างไว้แก่ครูประจำการจำนวน ๖๖ คน ที่สอนอยู่ในระยะรัศมี ๕๐ ไมล์ จากเมืองดีทรอยท์ มิชิแกน กลุ่มทดลองครูประจำการ ๓๔ คน ที่เคยฝึกทักษะการสอนด้วยวิธี Micro-teaching ที่เวย์นสเตตยูนิเวอร์ซิตี (Wayn State University) เมื่อปี ๑๙๖๘ กลุ่มควบคุม ได้แก่ครูประจำการ จำนวน ๓๒ คน ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ และไม่เคยฝึกทักษะการสอนด้วยวิธี Micro-teaching มาก่อน

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้ทดลองได้ออกไปบันทึกภาพและเสียงในขณะที่กลุ่มตัวอย่างกำลังสอนคนละ ๑ ชั่วโมง แล้วจากนั้นได้รวบรวม เทปโทรทัศน์ทั้งหมดกลับไปยังมหาวิทยาลัย ผู้ประเมินผล การสอนจากแถบเทปโทรทัศน์ คือ อาจารย์นิเทศก์ ๓ คน ซึ่งไม่ทราบว่าผู้สอนเคยฝึกทักษะ การสอนด้วยวิธี Micro-teaching หรือวิธี Conventional Training ผลการวิจัย ปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ในประเทศไทยได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ ศิริลักษณ์ อุสาหะ (ศิริลักษณ์ อุสาหะ , ๒๕๑๗) ได้ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพในเรื่องการฝึกทักษะการใช้อุปกรณ์การสอนและการใช้ คำถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา ปีที่ ๒ วิทยาลัยครูธนบุรี จำนวน ๒๒ คน แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะการสอนด้วยวิธี Micro - teaching กลุ่มควบคุมได้รับการฝึกทักษะการสอนด้วยวิธี Conventional Training เพียง เวลา ๑ ภาคเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ การสอนและการใช้คำถามสูงกว่ากลุ่มควบคุม

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

แกร์ริสัน (Garrison, 1971, 818) ได้ศึกษาพฤติกรรมระหว่างครูกับนักเรียน ๒ กลุ่ม ครูได้รับการฝึกในการวางแผนการสอนเพื่อที่จะให้นักเรียนตอบสนองมากขึ้น หลังจาก ฝึกแล้วครูแต่ละกลุ่มสอนวิชาสังคมและวิทยาศาสตร์กับนักเรียนชั้น ๕ และ ๖ เหมือนกัน ผู้สังเคราะห์พฤติกรรมการสอนโดยใช้ Florida Taxonomy of Cognitive Behavior และ Videotape ประกอบเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ ตอบสนองพฤติกรรมของครู ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของนักเรียนสัมพันธ์กับพฤติกรรม ของครูอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น แบบแผนของพฤติกรรมของครูจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ นักเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบอนเดอร์สัน (Anderson, 1939: 3), ซึ่งได้ศึกษา พฤติกรรมสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนพบว่า กระบวนการของครูมีอิทธิพลต่อการแสดง พฤติกรรมของนักเรียน เขาได้แบ่งพฤติกรรมของครูเป็น ๒ ประเภท คือ ครูที่ขอบวางเงื่อนไข ต่าง ๆ ให้นักเรียน โดยครูเป็นผู้บอกสั่งกำหนดให้โดยตรง (Dominative) กับครูซึ่งต้องการ ให้นักเรียนรู้จักพิจารณาที่จะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจของตน คำพูดไม่เป็นการขู่บังคับ หรือเป็นการสั่ง (Integrative)

เลวิน, ลิปเพตต์ และ ไวท์ (Levin, Lippett & White, 1943) เผยแพร่ งานของแอนเดอร์สัน โดยนำระเบียบวิธีสังเกตไปศึกษาพฤติกรรมของครู

อมิคอน กับ แกมเมทโท (Amidon and Giamatheo, 1967, 186-188) ได้ตรวจสอบ เปรียบเทียบพฤติกรรมของครูในระดับประถมศึกษาของกลุ่มครูที่กับครูกลุ่มปานกลาง (จำแนกโดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าของครูใหญ่และศึกษานิเทศก์เป็นเกณฑ์) ใช้ระเบียบวิธีสังเกตของแฟลนเดอร์สวิเคราะห์พฤติกรรม ผลปรากฏว่า ภาระงานพฤติกรรมของกลุ่มครูที่ แตกต่างจากกลุ่มครูปานกลาง กลุ่มครูที่ใช้เวลาหุ้่นน้อยกว่ายอมรับความคิดเห็นของนักเรียน เราให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและใช้คำถามให้ศึกษานิเทศก์มีหลายคำตอบมากกว่า กลุ่มครูที่ใช้พฤติกรรมแบบ Indirect มากกว่าแบบ Direct

คาร์ลีน คับบลิว มูด (Darlene W. Mood, 1972; 99-102) ได้วิจัย เกี่ยวกับพฤติกรรมทางวาจาของครูและนักเรียน กับระดับความคิดที่มีอยู่ในพฤติกรรมของครู กับนักเรียนของโรงเรียนชุมชนในมลรัฐมิชิแกนทางตะวันออกเฉียงใต้ ใช้นักเรียน ๓๔๔ คน ใน ๑๕ ห้องเรียน โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลแบบวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจา ใน ห้องเรียนของแฟลนเดอร์ส วิเคราะห์ในทีมไปสังเกตการสอนของครูที่ใช้เป็นตัวอย่างแต่ละคน และใช้เวลา ๕ 1/2 วัน ในห้องของครูแต่ละคน ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลทางตรงบะ ทางอ้อมของครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการใช้ระดับความคิดที่สูงอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ แต่มีแนวโน้มว่า ถ้าครูมีระดับความคิดสูง นักเรียนจะมีความคิดสูงด้วย

โจเซฟ (Joseph, 1963; 117-122) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนในชั้นเรียน ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลปรากฏว่าพฤติกรรมการสอนโดยอ้อมของครู สัมพันธ์กับการใช้คำถามของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การแสดงพฤติกรรม โดยอ้อมของครู กล่าวคือ การยอมรับความคิดเห็นและการกระทำของนักเรียน ขยายความคิด ยกย่องชมเชย สามารถช่วยให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนสูงขึ้น

เกจ กิลป์ และชัตเตอร์จี (Gage, Philip and Chatterjee, 1963) ได้ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู เนื่องจากการสนองกลับ (Feedback) จากนักเรียน โดยให้นักเรียนจัดอันดับคุณภาพพฤติกรรมของครูของเขาในอุดมคติ ส่วนตัวครุนั้นให้จัดอันดับ คุณภาพตัวเองและวิธีที่เขาคิดว่า นักเรียนของเขาต้องการ ครูกลุ่มทดลองจะได้รับข้อสรุปจาก

การจัดอันดับคุณภาพของนักเรียน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับผล ต่อมาทำการทดสอบใหม่ ผลปรากฏว่า ครูกลุ่มทดลองเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาไปในทางครูในอุดมคติของนักเรียน

คาร์ช และ เอสตราบรูก (Karch and Estrabrook, 1956) ได้ทำการวิเคราะห์อาชีพ ผลปรากฏว่าคุณสมบัติที่ดีของครูมีอยู่ ๕ ด้าน คือ ทางด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ทางด้านการสอน ด้านศีลธรรมจรรยา คุณสมบัติเฉพาะตัว และลักษณะท่าทาง สำหรับในเรื่องที่เกี่ยวกับนักเรียนนั้น ครูที่ดีต้องสนใจและพยายามที่จะเข้าใจปัญหาของนักเรียน ตอบปัญหาทุกปัญหา อย่าให้เรื่องส่วนตัวมามีอิทธิพลกับทัศนคติที่มีต่อนักเรียน พยายามควบคุมอารมณ์ใจคอหนักแน่น อย่าสนใจนักเรียนเพียงคนเดียวคนหนึ่ง อย่าสนิทสนมกับนักเรียนมากเกินไป อย่าทำให้นักเรียนอับอาย ชมเชยนักเรียนเมื่อทำงานได้ผลก้าวหน้า จะต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน จะต้องตัดสินใจและลงโทษอย่างมีเหตุผล ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วทตี (Fitty, 1947 : 662-668) เขาได้ให้นักเรียนชั้น ๒ - ๑๒ จำนวน ๑๒๐๐ คน เรียงความเรื่อง "ครูที่ได้ช่วยฉันมากที่สุด" แล้วรวบรวมคุณสมบัติที่ดีไว้ว่า ครูที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้ ให้ความร่วมมือ มีความกรุณาและเอาใจใส่ต่อทุกคน มีความอดทน ยุติธรรม มีความรู้รอบตัวดี มีบุคลิกภาพและมารยาทดี สนใจในปัญหาและความเดือดร้อนของนักเรียน ชมเชยยกย่องให้รางวัลนักเรียน มีความสามารถพิเศษในการสอนแต่ละวิชา

บัตเติล (Biddle, 1967 : 346) ได้กล่าวถึงการศึกษาคุณลักษณะของครูว่า จะเน้นอยู่ ๓ ประการ คือ ประการแรกทางด้านการกระทำของครู ซึ่งอาจจะศึกษาและสังเกตได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ของครู เช่น การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ยกย่องชมเชยนักเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน สอบถามปัญหานักเรียน แนะนำแนวทางแก่นักเรียน วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของนักเรียน คุณลักษณะประการที่สอง ได้แก่ ด้านกิริยามารยาท สามารถควบคุมความประพฤติของตนไว้ได้ มีความมั่นคงสม่ำเสมอ สำรวจกิริยาท่าทาง ส่วนคุณลักษณะที่สาม ได้แก่ พฤติกรรมของครูขณะสอนในห้องเรียน

เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียนนั้น ไรอันส์ (Ryans, 1960; 82) ได้ศึกษาโดยการสังเกตพฤติกรรมของครู โดยวิธี Critical Incident Technique เริ่มต้นด้วยพฤติกรรมของครูที่มักจะมีเกิดขึ้นในห้องเรียน แล้วรวบรวมพฤติกรรมที่ดีของครูไว้หลายประการ ดังเช่น

พฤติกรรมที่ดี

- ตั้งตัวอยู่เสมอ
- สนใจในตัวของนักเรียนและกิจกรรม
- ร่า เริงแจ่มใส
- สนับสนุนและสุภาพอ่อนโยน
- ยกย่องชมเชยผู้ทำงานดี

พฤติกรรมที่ไม่ดี

- ทำทางหยอหยง เพื้อหน้า
- ไม่สนใจในตัวนักเรียนและกิจกรรม
- อารมณ์แปรปรวน
- ไม่มีความสนับสนุน
- ไม่มีการยกย่องชมเชยหรือปรับปรุงนักเรียน

ฯลฯ

บัญชา ชี้อตรง (บัญชา ชี้อตรง, ๒๕๑๒ : ๖๔ - ๗๐) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้การพูดในการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีที่ ๑-๓ ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๑๐ มุ่งวิจัยเฉพาะการสอนสายวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา และคณิตศาสตร์ ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครู ๑๒ คน และนักเรียน ๑๑๒ คน ทำการวิเคราะห์วิจัยร่วมทางวาจาในชั้นเรียนตามระบบของแพลนเดอรัธ ผลการวิจัยพบว่า

๑. ลักษณะพฤติกรรมทางวาจาในชั้นเรียนของแต่ละสายวิชาโดยส่วนรวมนั้น ส่วนใหญ่ครูเป็นฝ่ายแสดงพฤติกรรมทางวาจา และครูใช้การบรรยายมากกว่าวิธีอื่น ๆ ครูใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม และใช้การควบคุมพฤติกรรมนักเรียนมากกว่าการกระตุ้น ส่วนการพูดของนักเรียนนั้น นักเรียนพูดเพื่อตอบสนองการพูดของครูมากกว่าพูดขึ้นเอง เป็นส่วนใหญ่

๒. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางวาจาในชั้นเรียน ปรากฏว่า

๒.๑ สังคมศึกษา เป็นวิชาที่ครูแสดงพฤติกรรมทางวาจามากที่สุด แต่ก็เป็นวิชาเดียวที่ครูใช้การกระตุ้นมากกว่าการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน ✓

๒.๒ ภาษาไทย เป็นวิชาเดียวที่นักเรียนพูดเพื่อตอบสนองการพูดของครูมากกว่าพูดขึ้นเอง ส่วนวิชาอื่น ๆ ล้วนแต่เป็นวิชาที่นักเรียนพูดขึ้นเองมากกว่าที่พูดเพื่อตอบสนองการพูดของครู

ธีระชัย ปูณโชติ (สมบูรณ์ สุริยวงศ์, ๒๕๑๗ : ๑๓ - ๑๔) ได้ทำการวิจัยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางวาจาของครูประถมศึกษา สายวิชาวิทยาศาสตร์ กับนักเรียน และความคิดริเริ่มของนักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม กลุ่มแรกประกอบด้วยครูประถมศึกษาที่เป็นหญิง สายวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน ๔ คน ซึ่งไม่เคยสอนนักเรียนที่ทดลองนี้มาก่อนเลยและยังไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการของแฟลนเดอร์ส มาในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา กลุ่มที่ ๒ ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๖๔ คน โดยสุ่มตัวอย่าง ชาย ๔ คน หญิง ๔ คน จากห้องเรียนแต่ละห้อง จำนวน ๘ ห้องเรียน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ๒ วิธี คือ ใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในห้องเรียนของแฟลนเดอร์ส สังเกต ๕ ครั้งในแต่ละห้องเรียน และทำการทดลองความคิดริเริ่ม โดยใช้แบบทดสอบความคิดริเริ่มของทอร์เรนซ์ (The Torrance Tests of Creative Thinking) กับนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏว่า

๑. มีสหสัมพันธ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างคะแนนของความคิดริเริ่มกับ
  - อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรง
  - เปอร์เซนต์ของเวลาที่ใช้ในการยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
  - เปอร์เซนต์ของเวลาที่ใช้ในการชมเชยหรือให้กำลังใจแก่นักเรียน
  - เปอร์เซนต์ของเวลาที่ครูใช้ในการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน
  - เปอร์เซนต์ของเวลาที่ใช้ในการถามคำถาม
  - เปอร์เซนต์ของเวลาการพูดริเริ่มของนักเรียน
๒. มีสหสัมพันธ์เป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างคะแนนความคิดริเริ่มกับ
  - เปอร์เซนต์ของเวลาที่ใช้ในการบรรยาย
  - เปอร์เซนต์ของเวลาที่ใช้ในการให้คำแนะนำแก่นักเรียน
  - เปอร์เซนต์ของเวลาที่นักเรียนพูดตอบคำถามของครู
๓. ไม่มีสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความคิดริเริ่ม กับ
  - เปอร์เซนต์ของเวลาที่ใช้ในการใช้คำถามของครู
  - เปอร์เซนต์ของเวลาแห่งความเงียบหรือความงุนงง

๔. มีความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของครูและความคิดริเริ่มในเด็กของ
เด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย

นลินี วันชัย (นลินี วันชัย, ๒๕๑๖) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูกับ
นักเรียน พบว่า ครูที่นักเรียนต้องการคือ ครูที่มีการติดต่อเกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างดีที่สุด
มีความใกล้ชิดสนิทสนม ไม่เฉยเมย ไม่ดูถูกเหยียดหยาม ไม่แสดงว่าตนดีกว่าเด็ก ซึ่ง
สอดคล้องกับการศึกษาของมัทธนา ปิยะมาดา (มัทธนา ปิยะมาดา, ๒๕๑๑) ที่พบว่า นอกจาก
คุณสมบัติในด้านการสอนและการให้การอบรมแก่นักเรียนแล้ว ครูยังต้องมีสัมพันธภาพอันดีกับ
นักเรียนส่งเสริมให้กำลังใจ ยุบย่องชมเชยให้คำแนะนำ มีเมตตากรุณา มีความยุติธรรม
มีเหตุผลและมีบุคลิกภาพดี

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอน

ระเบียบวิธีการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการสอน ที่นักวิจัยคิดขึ้นในระยะ
แรก ๆ นั้น ส่วนใหญ่ไม่สามารถจะวัดพฤติกรรมได้ทุกด้าน เช่น ระเบียบวิธีการสังเกตของ
ออร์สัน (Gage, 1965 : 254) ซึ่งสังเกตพฤติกรรมและบันทึกในแผนผังโต๊ะเรียน
(Classroom Seating Chart) โดยกำหนดสัญลักษณ์ขึ้นแทนพฤติกรรมของนักเรียน เช่น
(.) แทนนักเรียนยกมือและ ⊙ แทนนักเรียนยกมือและถูกครูเรียก ใน ๒ - ๓ ปี ต่อมา
Wrightstone (Gage, 1965, 255) ได้คิดสร้างรหัสสำหรับบันทึกพฤติกรรมตอบสนอง
และการกระตุ้นของครู ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งชั้น หรือเป็นราย
บุคคล เช่น

- อนุญาตให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ใช้รหัส 5 a
- กระตุ้นให้นักเรียนตอบ ใช้รหัส 5 b

หลังจาก ก.ศ.๑๔๕๒ เป็นต้นมา ได้มีการปรับปรุงระเบียบวิธีการสังเกตและ
วิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการสอนให้เป็นเครื่องมือที่สามารถวัดพฤติกรรมได้ครอบคลุม และมีความ
เที่ยงตรงมากขึ้น

การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการสอน จำแนกเป็น ๒ ระบบใหญ่ ๆ
คือ Sign System กับ Category System (Murray, 1970 : 4)

๑. Sign System ประกอบด้วยลำดับพฤติกรรมที่ผู้สังเกตบันทึกพฤติกรรมที่ปรากฏโดยไม่ว่าถึงเวลา

๒. Category System เป็นระบบที่จำแนกพฤติกรรมออกเป็นประเภทแต่ละประเภทใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์บันทึกแทนพฤติกรรมในช่วงเวลาที่จำกัด

การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน ควรจะใช้ระบบใดนั้น เมคเลย์ และ มิทเชล (Ober, 1971 : 49) ได้แนะนำไว้ว่า เมื่อบันทึกพฤติกรรมการสอนด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว ควรใช้ Category System—แต่ถ้าต้องการศึกษาพฤติกรรมการสอนที่มีความสำคัญเท่ากันหลาย ๆ ด้าน และไม่ทราบว่าจะพฤติกรรมด้านใดสำคัญควรใช้ Sign System จะดีกว่า

ฮิว (Hough, 1964) ได้สร้างเครื่องมือระบบการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรม มี ๑๖ Category ได้แยกย่อยพฤติกรรมของครูให้ละเอียดยิ่งขึ้น เช่น การชี้ที่ผิด การวิพากษ์วิจารณ์ การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

อมีดอน และ ฮันเตอร์ (Amidon and Hunter, 1967; 20 - 25) ได้สร้างเครื่องมือศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งเรียกว่า Verbal Interaction Categories System ประกอบด้วยพฤติกรรมใหญ่ ๆ ๕ ประเภท คือ ครูพูดก่อน ครูตอบสนอง นักเรียนตอบสนอง นักเรียนพูดก่อน พฤติกรรมอื่นซึ่งไม่จัดอยู่ใน ๕ ประเภท ดังกล่าวแล้ว เช่น ความเงียบ ภาวะขัดแย้ง และสับสน

ฟแลนเดอร์ส (Flanders, 1970 . 13-32) ได้สร้างเครื่องมือสำหรับบันทึกพฤติกรรมทั้งของครูและนักเรียน เรียกว่า Flanders' Interaction Analysis Categories ซึ่งได้จำแนกพฤติกรรมทางวาจาที่ใช้ในห้องเรียนไว้ ๑๐ ประเภท คือ

ครูเป็นผู้พูด

ก. ตอบรับ (พฤติกรรมทางอ้อม)

๑. แสดงการยอมรับหรือความรู้สึกที่มีต่อคำพูดของนักเรียน

๒. แสดงการชมเชยและยกย่อง

๓. แสดงการยอมรับคำพูดของนักเรียน

๔. ครูเป็นผู้ถามตามแนวทักของครู

ข. ครูเริ่มต้น (พฤติกรรมทางตรง)

๕. ครูบรรยาย

๖. ครูสั่งการ

๗. ครูวิจารณ์

นักเรียนพูด

ก. ตอบรับ

๘. นักเรียนตอบรับ

ข. นักเรียนเริ่มต้น

๙. นักเรียนเป็นผู้เริ่มต้นพูด

๑๐. การเจียบ - สับสน

โอเบอร์ (Ober, 1971 ; 38) ได้จัดระบบกลุ่มของพฤติกรรมไว้ ๒ ประเภท
คือ

๑. The Reciprocal Category System (RCS) เป็นระบบที่ใช้สังเกต
การพูดของครูและนักเรียน โดยมีรหัสดังนี้

รหัสของครู	ประเภทของพฤติกรรม	รหัสของนักเรียน
๑	การบรรยายที่เป็นกันเอง ออบอุ่น	๑๑
๒	การยอมรับ	๑๒
๓	การขยายความเพื่อความชัดเจน	๑๓
๔	การถามเพื่อหาความจริงเพิ่มเติม	๑๔
๕	การตอบรับ	๑๕
๖	การใช้ข้อความจริง	๑๖
๗	การสั่งการ	๑๗
๘	การแก้ไขที่ผิด	๑๘
๙	บรรยากาศที่เคร่งเครียด	๑๙
๑๐	เจียบและสับสน	๑๐

๒. Equivalent Talk Categories (ETC) แบ่งกลุ่มลักษณะการพูดออกเป็น

๔ ประเภท เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการสังเกตลักษณะการโต้ตอบกันในชั้น ซึ่งจัดกลุ่มพฤติกรรมไว้
ดังนี้

รหัสของครู	ชนิดของพฤติกรรม	การจัดประเภท	รหัสของนักเรียน
๑	บรรยายขยาย	บรรยายอธิบายให้ความรู้	๑๑
๒	คำถาม	ถามเพื่อให้ตอบจากความรู้ความจำ (ระดับต่ำ)	๑๒
๓	คำถาม	ถามเพื่อคำตอบที่ผู้ตอบต้องแปลขยายความ นำไปใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล (ระดับสูง)	๑๓
๔	คำตอบ	ตอบจากความรู้ความจำ เป็นคำตอบข้อเท็จจริง ที่รู้แล้ว (คำตอบระดับต่ำ)	๑๔
๕	คำตอบ	ตอบจากความคิดซึ่งต้องมีการแปลและขยายความ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล (คำตอบที่ต้องใช้ความคิดระดับสูง)	๑๕
๖	การแสดงความคิดเห็น	ระดับเพื่อรักษาความต่อเนื่องของการสนทนา ในชั้น เป็นการขยายความให้ชัดเจนขึ้น แต่อยู่ในระดับของความคิดเดิม	๑๖
๗	การแสดงความคิดเห็น	ระดับขยายความคิดให้สูงขึ้น เช่น ให้ข้อมูล มากขึ้น ให้หลักเกณฑ์มากขึ้น แสดงความคิดเห็น ที่ลึกซึ้งมากขึ้น	๑๗
๘	การแสดงความคิดเห็น	ชั้นยุติการแสดงความคิดเห็น สรุปเป็นหลักการ	๑๘
๙	กิจกรรมการเรียน	เรียนตามคำสั่ง ให้งานทำซึ่งวางไว้เป็นขั้นตอน ที่มีแบบแผน ที่เตรียมการไว้แล้ว	๑๙
๐	กิจกรรมการเรียน	เงียบ ไม่มีการใช้ภาษา	๐

ทิสเชอร์ (Tisher, 1971 : 2-8) ได้ศึกษาวิธีจัดกลุ่มของ สมิท (Smith) และ มูธ (Meux) ซึ่งแบ่งลักษณะที่จะสังเกตออกเป็น ๑๕ กลุ่ม ดังนี้ การพรรณนา การสรุปความ การนิยามศัพท์ การจำแนกประเภท การเปรียบเทียบ การกำหนดชื่อ การรายงานผล การให้คิดคำนวณ การแสดงความคิดเห็น การสรุปอ้างอิงที่มีเงื่อนไข การอธิบาย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กระทำเป็นโครงการร่วมกัน โดยมีผู้ร่วมงาน ๒ คน คือ

๑. นายประเสริฐ แจ็กจันทิก ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นประถม

ปีที่ ๑ - ๒

๒. นายสันต์ เนียมประดิษฐ์ ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นประถม

ปีที่ ๓ - ๔

รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

ลำดับขั้นในการดำเนินการวิจัย

แบ่งเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

ตอนที่ ๑ ขั้นเตรียมก่อนการวิจัย

ในช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อน ระหว่างวันที่ ๑๔ เมษายน ถึง ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔ ผู้วิจัยและผู้ร่วมโครงการวิจัยไปอยู่ร่วมกันที่วิทยาลัยครุนครปฐม เพื่อศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา และวิธีการ Systems Analysis เพื่อความเข้าใจอย่างแจ่มชัดเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร วิธีดำเนินการ หรือขั้นตอนในการสร้างหลักสูตร ได้ออกทำการสำรวจสภาพชุมชนในท้องถิ่นภาคกลาง อำเภอบางบาล จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อศึกษาสภาพชุมชนในด้านการประกอบอาชีพของประชาชน สภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ และปัญหาอื่น ๆ ที่ชุมชนประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร และข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการสำรวจสภาพชุมชนดังกล่าว ได้นำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบฝึกหัดประกอบการเรียนและวัสดุประกอบหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ เพื่อใช้ประกอบการทดลองครั้งนี้

ตอนที่ ๒ ขั้นทดลองสอน

ในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๑๔ ผู้วิจัยทดลองสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นประถม (กศ.๔) ให้แก่กลุ่มทดลอง โดยวิธีสถานการณ์จำลอง และกลุ่มควบคุมโดยวิธีสอนตามปกติ ตามโครงการสอนที่ได้แสดงไว้ในภาคผนวก

ตอนที่ ๓ ชั้นสังเกตพฤติกรรมการสอน

- ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๔ (กันยายน - พฤศจิกายน) นักศึกษาทั้งสองกลุ่มออกฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยออกติดตามสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสอนสังคมศึกษา ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ กับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ที่ได้เลือกไว้แล้ว คือ กลุ่มทดลอง ๖ คน กลุ่มควบคุม ๖ คน รวม ๑๒ คน สังเกตคนละ ๓ ครั้ง ครั้งละ ๒๐ นาที โดยใช้เครื่องมือสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน ดังแสดงไว้ในตาราง ๓

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับชั้นปีที่ ๒ วิทยาลัยครูนครปฐม ปีการศึกษา ๒๕๑๔ ซึ่งลงทะเบียนเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา ในชั้นประถม ในภาคเรียนที่ ๑ และออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ ๒

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น ๒ ชั้นตอน ดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองสอน จับสลากเลือกนักศึกษาที่เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม มา ๔ ห้องเรียน แล้วจับสลากอีกครั้งหนึ่ง เพื่อแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน ๒ ห้องเรียน ให้เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม โดยวิธีสถานการณ์จำลอง อีก ๒ ห้องเรียนเป็นกลุ่มควบคุม ให้เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม โดยวิธีสอนตามปกติ รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง แสดงในตาราง ๑ ดังต่อไปนี้

ตาราง ๑ แสดงจำนวนนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองสอน

ชนิดของกลุ่ม	วิธีสอน	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักศึกษา		
			ชาย	หญิง	รวม
กลุ่มทดลอง	วิธีสถานการณ์จำลอง	๑	๒๐	๒๔	๔๔
กลุ่มควบคุม	วิธีสอนตามปกติ	๑	๑๒	๒๐	๓๒
	รวม	๒	๓๒	๔๔	๗๖

๒. กลุ่มตัวอย่างสำหรับสังเกตพฤติกรรมการสอน ในการสังเกตพฤติกรรมการสอนจะเลือกสังเกตเฉพาะนักศึกษาในชั้น ๑ ที่ออกฝึกสอนในชั้นประถมปีที่ ๑ - ๒ และสอนวิชาสังคมศึกษา โดยจะสังเกตจากกลุ่มทดลอง ๖ คน กลุ่มควบคุม ๖ คน รวม ๑๒ คน วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ ใช้วิธีจับสลากเช่นเดียวกัน รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตาราง ๒

ตาราง ๒ แสดงจำนวนนักศึกษากลุ่มตัวอย่างสำหรับสังเกตพฤติกรรมการสอน

ชนิดของกลุ่ม	โรงเรียนที่ฝึกสอน	จำนวนนักศึกษา		
		ชาย	หญิง	รวม
กลุ่มทดลอง	โรงเรียนวัดประชานาถ	-	๑	๑
	โรงเรียนบ้านลำพญา	-	๒	๒
	โรงเรียนวัดบางแขม	๑	๒	๓
	รวม	๑	๕	๖
กลุ่มควบคุม	โรงเรียนวัดประชานาถ	๑	-	๑
	โรงเรียนบ้านลำพญา	-	๒	๒
	โรงเรียนหนองหิน	๑	-	๑
	โรงเรียนวัดพะเนียงแตก	-	๒	๒
รวม	๒	๔	๖	
	รวมทั้งสิ้น	๓	๙	๑๒

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือสำหรับบันทึกพฤติกรรมการสอน คือ เครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ของฟแลนเดอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Categories) ซึ่งได้จำแนกพฤติกรรมทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียนไว้ ๑๐ ประเภท และในการวิจัยครั้งนี้ได้เพิ่มเติมพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาอีก ๒ พฤติกรรม รวมเป็น ๑๒ พฤติกรรม รายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมแต่ละประเภท แสดงในตาราง ๓ ดังต่อไปนี้ (ธีระชัย ปุณณโชติ, ๒๕๑๔ : ๔๑)

ตาราง ๓ แสดงสัญลักษณ์และรายละเอียดของพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ปรากฏในเครื่องมือ
สำหรับรวบรวมข้อมูล

ผู้แสดง	สัญลักษณ์	ประเภทของพฤติกรรม
ครูพูด (Teacher Talk)	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Influence)	๑ การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน : การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน และแสดงออกด้วยวาจา ในลักษณะที่เห็นอกเห็นใจ ไม่ข่มขู่ ไม่ว่าจะ เป็นความรู้สึกในด้านที่เป็นที่พอใจของครูหรือไม่ก็ตาม
		๒ การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ : การชมเชยหรือสนับสนุนการกระทำ หรือพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน การกล่าวว่า "ดีมาก" หรือ "พูดต่อไปซิ" หรือการพูดตลกขบขัน แต่ไม่ใช่การล้อเลียนถากถาง นักเรียนคนใดคนหนึ่ง ก็นับว่าอยู่ในพฤติกรรมประเภทนี้ด้วย
		๓ การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ : การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน การนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของนักเรียนมาใช้ในการสอน การที่ครูนำความคิดเห็นของนักเรียนมาพูดซ้ำให้นักเรียนในห้องได้รับทราบ และอธิบายหรือปรุงแต่งข้อความที่นักเรียนพูดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่เมื่อใดก็ตาม ครูสอดแทรกความคิดเห็นของตนลงไป จะต้องบันทึกไว้ในพฤติกรรมประเภทที่ ๕
		๔ การถาม : การถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาหรือวิธีการต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนตอบ
	อิทธิพลทางตรง (Direct Influence)	๕ การบรรยาย : การบรรยายข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาหรือวิธีการต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นของครู
	๖ การให้แนวทาง : การออกคำสั่ง การแนะแนวทาง โดยมีความมุ่งหมายให้นักเรียนปฏิบัติตาม	
	๗ การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจของครู : พฤติกรรมที่แสดงว่าครูเป็นใหญ่ในการเรียนการสอน การดูว่านักเรียน การวิจารณ์คำพูดหรือการกระทำของนักเรียน การไม่ให้เรียนออกนอกห้อง คำกล่าวที่ประสงค์ให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมในแนวทางที่ครูต้องการ	

ตาราง ๓ (ต่อ)

ผู้แสดง	สัญลักษณ์	ประเภทของพฤติกรรม
นักเรียนพูด (Pupil Talk)	๙	นักเรียนพูดตอบคำถามของครู : นักเรียนพูดโดยที่ครูเป็นฝ่ายริเริ่มก่อน ซึ่งกระทำให้นักเรียนต้องพูด
	๙	นักเรียนพูด-ริเริ่ม : นักเรียนเป็นฝ่ายริเริ่มในการพูด เช่น การแสดงความคิดเห็น การตั้งคำถามถามครู
	๑๐	การเจียบหรือการร่วนววยสับสน : การหยุดเว้นระยะการพูด ช่วงเวลาแห่งความเจียบ หรือร่วนววยสับสน ซึ่งไม่อาจจำแนกพฤติกรรมในขณะนั้นเข้าอยู่ในประเภทใดได้
	๑๑	กิจกรรมของนักเรียน : หมายถึงนักเรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม เช่น การบันทึก การทดลอง การสาธิตประกอบบทเรียน
	๑๒	กิจกรรมครู : ครูเป็นผู้กระทำกิจกรรมประกอบบทเรียน เช่น ครูเป็นผู้ทดลอง สาธิต ให้นักเรียนดู

วิธีใช้ระบบของแผนเคอร์สในการสังเกตพฤติกรรมการสอนในห้องเรียน จะดำเนินเป็นขั้น ๆ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ศึกษาให้เข้าใจและจดจำพฤติกรรม และสัญลักษณ์ให้แม่นยำ โดยมีหลักเกณฑ์หรือกฎที่จะช่วยจำแนกพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

กฎที่ ๑ เมื่อไม่แน่ใจว่า พฤติกรรมที่สังเกตในขณะนั้นควรจะอยู่ในประเภทใด ให้เลือกพฤติกรรมที่มีตัวเลขรหัส ใกล้เคียง จากพฤติกรรมประเภทที่ ๔

กฎที่ ๒ ถ้าพฤติกรรมในเบื้องต้นของครูนั้น เป็นประเภทอิทธิพลทางตรงหรือทางอ้อมโดยสม่ำเสมอ อย่าเพิ่งเปลี่ยนไปเป็นบันทึกพฤติกรรมที่เป็นประเภทตรงกันข้าม จนกว่าจะมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนเกิดขึ้น

กฎที่ ๓ ผู้สังเกตต้องไม่ใช้อคติของตน หรือคำนึงถึงความตั้งใจ หรือ วัตถุประสงค์ของผู้สอน มาใช้ในการบันทึกพฤติกรรม แต่ผู้สังเกตควรถามตัวเองว่า "พฤติกรรมนี้มีความหมายต่อนักเรียนอย่างไร ในแง่ของการจำกัดหรือให้เสรีภาพแก่นักเรียน"

กฎที่ ๔ ถ้ามีพฤติกรรมทางวจาเกิดขึ้นมากกว่า ๑ ประเภท ในช่วงเวลา ๕ วินาที ให้บันทึกพฤติกรรมลงไปทุกประเภท แต่ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางวจาเกิดขึ้นในเวลา ๕ วินาที ให้บันทึกพฤติกรรมประเภทนั้นซ้ำลงไปอีก

กฎที่ ๕ พฤติกรรมทางวจาประเภทที่ ๖ คือการให้แนวทางแก่นักเรียน หมายถึงคำพูดที่ทำให้เกิดหรือน่าจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ในนักเรียน

กฎที่ ๖ เมื่อครูเรียกชื่อนักเรียน โดยทั่วไปผู้สังเกตจะบันทึกหมายเลข ๔

กฎที่ ๗ เมื่อครูพูดทวนคำตอบของนักเรียน และคำตอบนั้น เป็นคำตอบที่ถูกต้อง ให้บันทึกหมายเลข ๒

กฎที่ ๘ เมื่อครูพูดทวนความคิดเห็นของนักเรียน และแสดงการสื่อความหมาย เพียงว่า ความคิดเห็นนั้นจะได้รับการพิจารณาหรือยอมรับในการอภิปรายกันต่อไป ให้บันทึกหมายเลข ๓

กฎที่ ๙ ถ้านักเรียนพูดต่อนักเรียนอีกคนหนึ่ง โดยไม่มีการพูดขัดจังหวะ จากครูเลย ให้บันทึกหมายเลข ๑๐ ลงไประหว่างหมายเลข ๔ หรือ ๘ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามี การเปลี่ยนตัวนักเรียนผู้พูด

กฎที่ ๑๐ คำพูด เช่น "อืม" "จ๊ะ" "ถูกต้อง" "ดีมาก" ซึ่งเกิดขึ้น ระหว่างเลข ๔ สองตัว ให้บันทึกหมายเลข ๒ ลงไป

กฎที่ ๑๑ คำพูดตลก หรือชวนขันของครู เป็นพฤติกรรมประเภทที่ ๒ แต่ ถ้าเป็นการตลกเพื่อล้อเลียนตลกตลก หรือทำให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งต้องอับอายขายหน้า จะ ต้องจัดอยู่ในประเภทพฤติกรรมประเภทที่ ๗

กฎที่ ๑๒ คำถามประเภทที่ครูถามเอง ตอบเอง ไม่ใช่คำถามที่แท้จริง เป็นแต่เพียงเทคนิคอย่างหนึ่งในการอธิบายของครูเท่านั้น ดังนั้นจึงจัดอยู่ในพฤติกรรม ประเภทที่ ๔

กฎที่ ๑๓ คำถามประเภทแนวแคบ (Narrow Questions) เป็นเครื่องหมายที่คาดหวังได้ว่า พฤติกรรมประเภทที่ ๔ จะตามมา ถ้านักเรียนให้คำตอบที่เฉพาะเจาะจง และทำนายล่วงหน้าได้ว่า จะตอบมาในแนวใด คำตอบนั้นจะอยู่ในพฤติกรรมประเภทที่ ๔ แต่ถ้านักเรียนอธิบายขยายความและอ้างหลักฐานต่าง ๆ ประกอบคำตอบของตน ผู้สังเกตควรจะเริ่มนับบันทึกหมายเลข ๔

กฎที่ ๑๔ ในกรณีที่นักเรียนหลาย ๆ คนตอบครุพร้อม ๆ กัน ตามที่ครูสั่งให้บันทึกหมายเลข ๔

ขั้นที่ ๒ ขั้นแรกจะฝึกจากเทปบันทึกเสียงก่อน แล้วจึงฝึกบันทึกพฤติกรรมการสอนจากเทปบันทึกภาพการสอนในบทเรียนที่ยาวขึ้น จนมีระดับความเชื่อมั่นที่สูงพอ คือ ตั้งแต่ .๗๕ ขึ้นไป

ขั้นที่ ๓ หลังจากฝึกหัดจนมีระดับความเชื่อถือได้สูงพอแล้ว จึงจะนำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการสอนต่อไป

วิธีเก็บข้อมูล

ในภาคเรียนที่ ๒ ผู้วิจัยจะติดตามสังเกตบันทึกพฤติกรรมในการสอนในชั้นเรียนกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้แล้ว คือ กลุ่มทดลอง ๖ คน กลุ่มควบคุม ๖ คน รวม ๑๒ คน ที่สอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ โดยใช้เครื่องมือสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่ได้เตรียมไว้แล้ว การบันทึกพฤติกรรมการสอนแต่ละครั้งใช้เวลาครั้งละ ๒๐ นาที สังเกตคนละ ๓ ครั้ง ครั้งหนึ่ง ๆ ห่างกัน ๗ วัน การบันทึกพฤติกรรมปฏิบัติดังนี้

๑. บันทึกพฤติกรรมลงไปทุก ๔ วินาที
๒. การบันทึกพฤติกรรม ใช้สัญลักษณ์แทนคำพูด
๓. เมื่อเริ่มบันทึกให้ใช้ ๑๐ น้ และใช้ ๑๐ ปิด เมื่อจบการบันทึก

เพราะช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงแห่งความเจียบหรือสับสน ตัวอย่าง เช่น ครูอธิบาย ๑๕ วินาที แล้วถามอีก ๕ วินาที นักเรียนตอบ ครูชมเชยนักเรียน ตัวเลขและสัญลักษณ์จะได้ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงตัวอย่างการบันทึกพฤติกรรมการสอน

พฤติกรรม	สัญลักษณ์
ครู : ในชุมชนของเรามีผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน	๕
ครู : คนที่ทำนา เราก็เรียกว่าชาวนา คนทำไร่ทำสวน	๕
ครู : เราก็เรียกว่าชาวไร่ หรือชาวนาน	๕
ครู : นักเรียน ชาวนาทำนาปลูกอะไร	๕
นักเรียน : ชาวนา ทำนาปลูกข้าว ครับ	๕
ครู : เออ ดีมาก ชาวนาปลูกข้าว	๒

๔. ถ้าในช่วง ๕ วินาทีที่มีพฤติกรรมอะไรเกิดขึ้น ให้บันทึกทั้งหมด

สถิติและลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำกับข้อมูล ตลอดจนสถิติที่ใช้ มีดังนี้

๑. นับจำนวนความถี่ของพฤติกรรมแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

๒. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล ได้แก่

๒.๑ ความถี่เฉลี่ย ($\bar{X}$) ของพฤติกรรมแต่ละประเภท จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าความถี่เฉลี่ย}$$

$$\sum X = \text{ผลรวมของพฤติกรรมแต่ละประเภท}$$

$$N = \text{จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม}$$

๒.๒ เปลี่ยนความถี่ของพฤติกรรมให้เป็นร้อยละของจำนวนพฤติกรรม

ทั้งหมดของแต่ละกลุ่ม จากสูตร

$$\text{เปอร์เซ็นต์} = \frac{\text{ผลรวมความถี่ของแต่ละพฤติกรรม}}{\text{ผลรวมความถี่ของพฤติกรรมทั้งหมด}} \times 100$$

๓. ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมแต่ละประเภท ระหว่างกลุ่มสถานการณ์
จำลอง กับกลุ่มปกติ โดยทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนของพฤติกรรมด้วย Z - test
(ลัวัน สายยศ, ๒๕๑๔ : ๒๒๙) จากสูตร

$$Z = \frac{P_1 - P_2}{\sqrt{pq \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

n = อัตราส่วนวิกฤต

n_1 = ผลรวมความถี่ของพฤติกรรมทั้งหมด ในกลุ่มสถานการณ์
จำลอง

n_2 = ผลรวมความถี่ของพฤติกรรมทั้งหมด ในกลุ่มปกติ

f_1 = ผลรวมความถี่ของพฤติกรรม ในกลุ่มสถานการณ์
จำลอง ที่ใช้พฤติกรรมเหมือนกัน

f_2 = ผลรวมความถี่ของพฤติกรรม ในกลุ่มปกติที่ใช้
พฤติกรรมเหมือนกัน

$$P_1 = \frac{f_1}{n_1}$$

$$P_2 = \frac{f_2}{n_2}$$

$$p = \frac{f_1 + f_2}{n_1 + n_2}$$

$$q = 1 - p$$

๔. ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมแต่ละประเภทภายในกลุ่มตัวอย่าง
แต่ละกลุ่ม โดยการทดสอบความแตกต่างของความถี่ของพฤติกรรมด้วย Z - test (Gullford,
1956) จากสูตร

$$Z = \frac{f_1 - f_2}{\sqrt{f_1 + f_2}}$$

Z = อัตราส่วนวิกฤต

f_1 = ผลรวมความถี่ของพฤติกรรมประเภทที่ ๑

f_2 = ผลรวมความถี่ของพฤติกรรมประเภทที่ ๒

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

Z	แทน	ค่าวิกฤตจาก Z - test
$\bar{X}$	แทน	ความถี่เฉลี่ย
R	แทน	ค่าพิสัย
I	แทน	อิทธิพลทางอ้อม
D	แทน	อิทธิพลทางตรง
TT	แทน	พฤติกรรมทางวาจาของครู
PT	แทน	พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ๓ ตอน คือ

- ตอนที่ ๑ แสดงค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล
- ตอนที่ ๒ เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอน ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๒ กลุ่ม
- ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอนภายในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

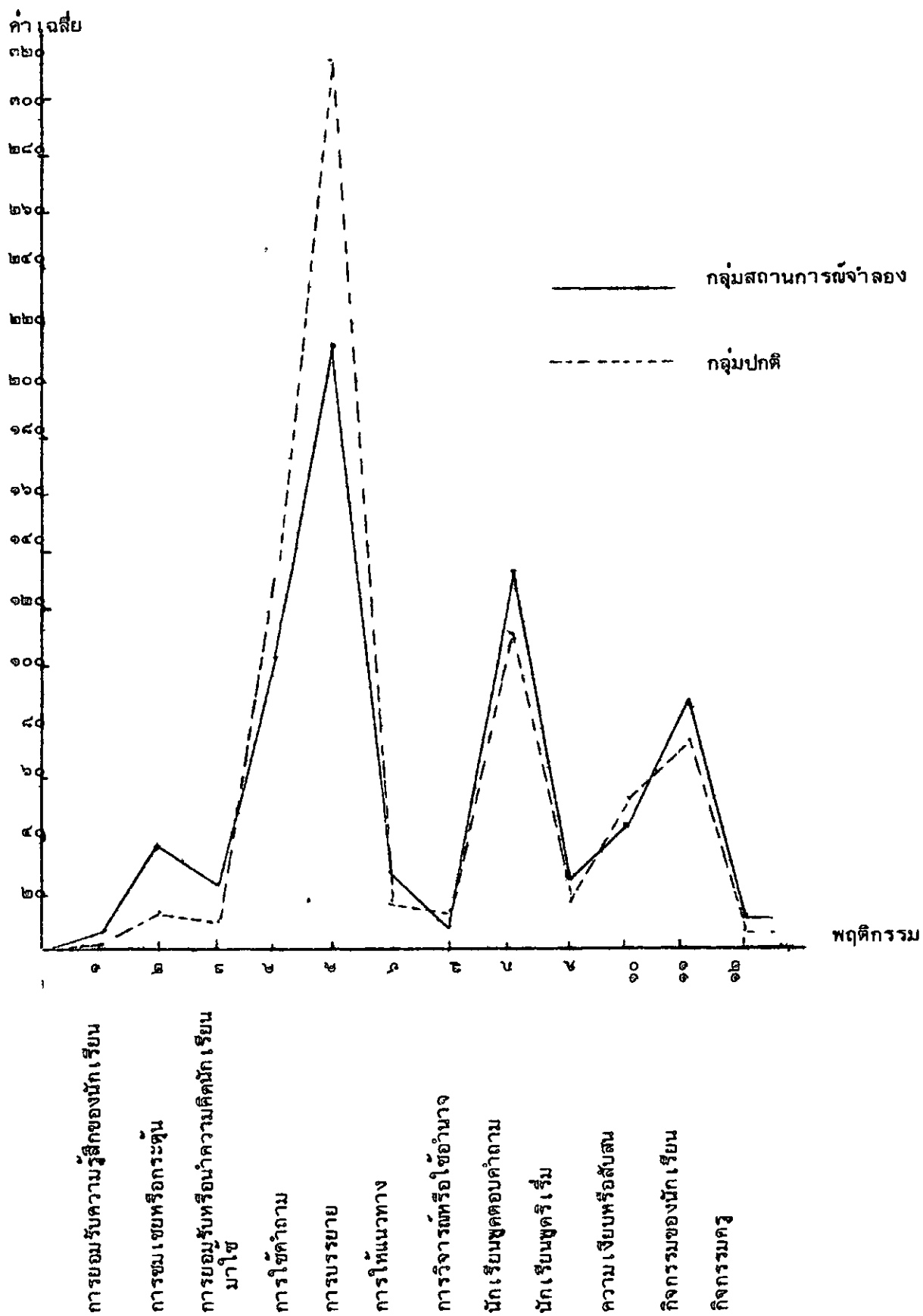
ตอนที่ ๑ แสดงค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล

ค่าสถิติที่นำมาแสดงในตอนนี้ ได้แก่ ผลรวมความถี่ของพฤติกรรม (Σf) ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม ($\bar{X}$) และพิสัย (R) พฤติกรรมแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ดังรายละเอียดในตาราง ๕

ตาราง ๕ แสดงค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล ซึ่งได้แก่ ค่าพิสัย ผลรวมความถี่ของพฤติกรรม และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแต่ละประเภท ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

ประเภทของพฤติกรรม	ค่าสถิติ					
	กลุ่มสถานการณ์จำลอง			กลุ่มปกติ		
	Σf	$\bar{X}$	R	Σf	$\bar{X}$	R
๑. การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน	๑๗	๒.๘๓	๑-๘	๓	๐.๔	๐-๒
๒. การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ	๑๗๓	๒๘.๘๓	๑๒-๔๘	๗๓	๑๒.๑๗	๒-๒๗
๓. การยอมรับหรือนำความคิดเห็น ของนักเรียนมาใช้	๑๓๐	๒๑.๖๖	๑๔-๓๘	๕๔	๔.๐	๓-๒๗
๔. การใช้คำถาม	๘๐๔	๑๓๔.๑๖	๑๑๔-๑๕๕	๖๑๐	๑๐๑.๖๖	๔๒-๑๕๓
๕. การบรรยาย	๑๒๗๔	๒๑๒.๕	๑๓๓-๒๔๐	๑๘๖๔	๓๑๐.๖๖	๘๓-๕๖๒
๖. การให้แนวทาง	๑๔๓	๒๓.๘๓	๑๗-๓๒	๘๖	๑๔.๓๓	๗-๓๐
๗. การวิเคราะห์หรือใช้อำนาจ ของครู	๑๖	๒.๖๖	๐-๕	๖๖	๑๑.๐	๑-๒๔
๘. นักเรียนพูดตอบคำถามของครู	๘๐๓	๑๓๓.๘๓	๑๑๔-๑๕๖	๖๖๐	๑๑๐.๐	๔๔-๑๗๔
๙. นักเรียนพูด - ริเริ่ม	๑๓๒	๒๒.๐	๐๔-๔๓	๔๐	๑๔.๐	๓-๓๔
๑๐. การเจียบหรือการ่วนวายสับสน	๒๔๒	๔๒.๐	๖-๗๔	๓๔๕	๕๗.๕	๒๔-๗๔
๑๑. กิจกรรมของนักเรียน	๔๘๘	๘๑.๓๓	๐-๑๕๘	๔๒๔	๗๑.๕	๐-๑๕๔
๑๒. กิจกรรมครู	๖๕	๑๐.๘๓	๐-๒๗	๔๐	๖.๖๖	๐-๑๒

เพื่อให้เห็นลักษณะการกระจายของข้อมูลอย่างเด่นชัดขึ้น จึงได้นำค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมาแสดงในภาพที่ ๑ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๑ แสดงค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มสถานการณืจำลองและกลุ่มปกติ

ค่าสถิติจากตาราง ๕ และภาพที่ ๑ แสดงให้เห็นแนวโน้มและลักษณะการกระจายของพฤติกรรมอย่างกว้าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

๑. ถ้าพิจารณาด้านปริมาณหรือความถี่ของพฤติกรรม พอจะจัดประเภทของพฤติกรรมได้ ๓ กลุ่มคือ

ก. พฤติกรรมที่มีปริมาณน้อย คือพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ๔๐ ลงมา ซึ่งเมื่อดูจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของพฤติกรรมที่มีปริมาณน้อยทั้งสองกลุ่มแล้วตรงกัน ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกรักของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับและนำความคิดของนักเรียนมาใช้ในการให้แนวทาง การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู นักเรียนพูด-ริเริ่ม และกิจกรรมครู พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด กลุ่มสถานการณ์จำลอง ได้แก่ การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู ($\bar{X} = 2.66$) กลุ่มปกติ ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกรักของนักเรียน ($\bar{X} = 0.5$)

ข. พฤติกรรมที่มีปริมาณในระดับปานกลาง คือ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ประมาณ ๔๐-๑๐๐ ทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมตรงกัน ได้แก่ การเจียมหรือรบกวนสับสน และกิจกรรมนักเรียน

ค. พฤติกรรมที่มีปริมาณมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตั้งแต่ ๑๐๐ ขึ้นไป ซึ่งทั้งกลุ่มสถานการณ์จำลองและกลุ่มปกติมีพฤติกรรมประเภทเดียวกันคือ การใช้คำถาม การบรรยาย และนักเรียนพูดตอบคำถามของครู แต่พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงมาก ได้แก่ การบรรยาย

๒. ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบปริมาณของพฤติกรรมจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มแล้ว ส่วนใหญ่กลุ่มสถานการณ์จำลองมีปริมาณมากกว่ากลุ่มปกติ นอกจากการบรรยาย การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู ความเจียมเท่านั้นที่กลุ่มปกติมีมากกว่ากลุ่มสถานการณ์จำลอง แต่ค่าสถิติตอนนี้เป็นเพียงการพิจารณาให้เห็นอย่างกว้าง ๆ เท่านั้น

ตอนที่ ๒ เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

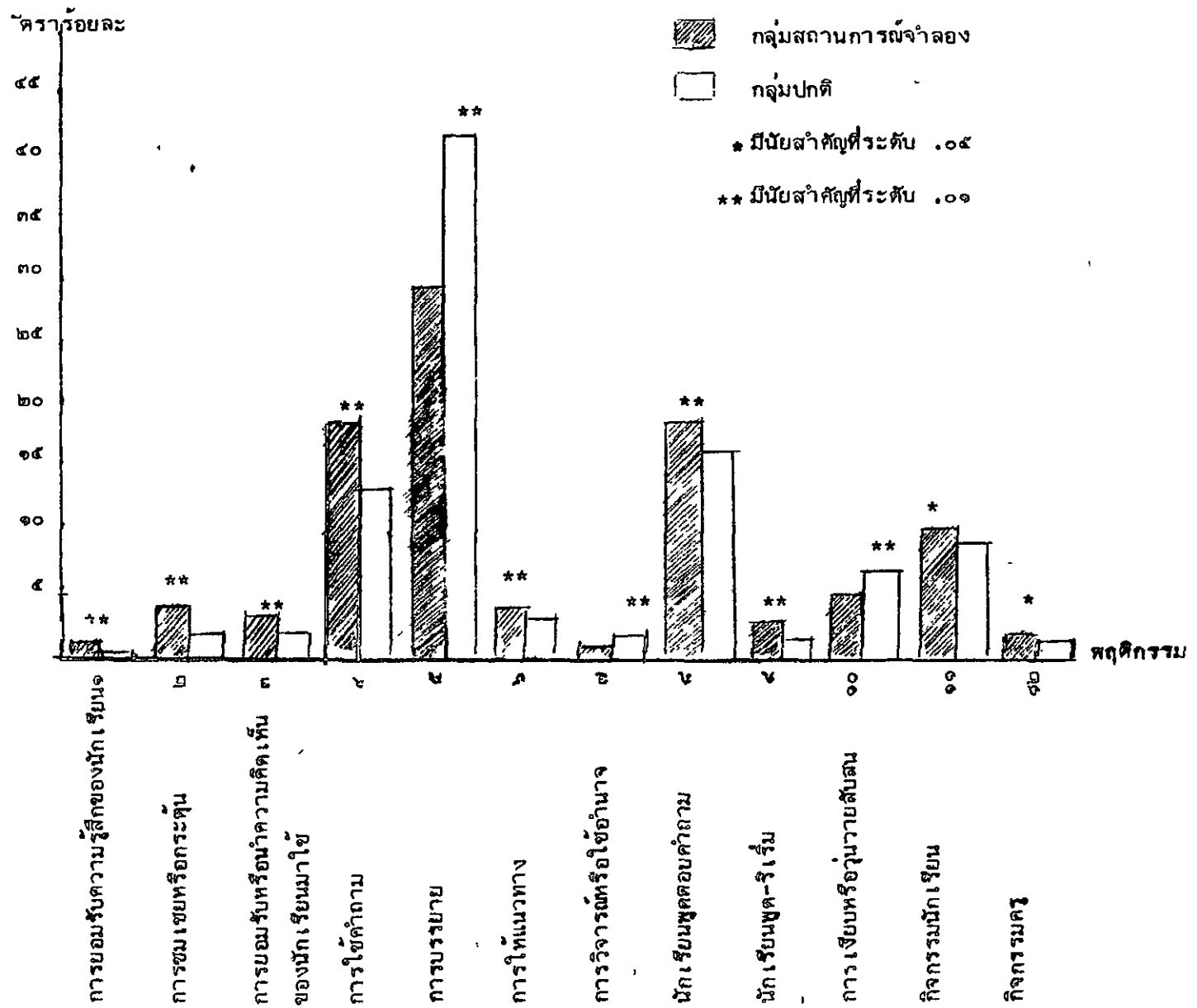
การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปริมาณของพฤติกรรมแต่ละประเภท ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม เพื่อที่จะชี้ชัดลงไปว่า พฤติกรรมประเภทใดบ้างที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มแสดงออกในปริมาณที่แตกต่างกันถึงระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ การเปรียบเทียบความแตกต่างดังแสดงในตาราง ๖ นั้น เป็นการ ใช้ $Z - test$ เพื่อทดสอบความแตกต่างของอัตราร้อยละของพฤติกรรมรวมแต่ละประเภท

ตาราง ๖ แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมแต่ละประเภทรหว่าง
กลุ่มสถานการณ์จำลอง และกลุ่มปกติ

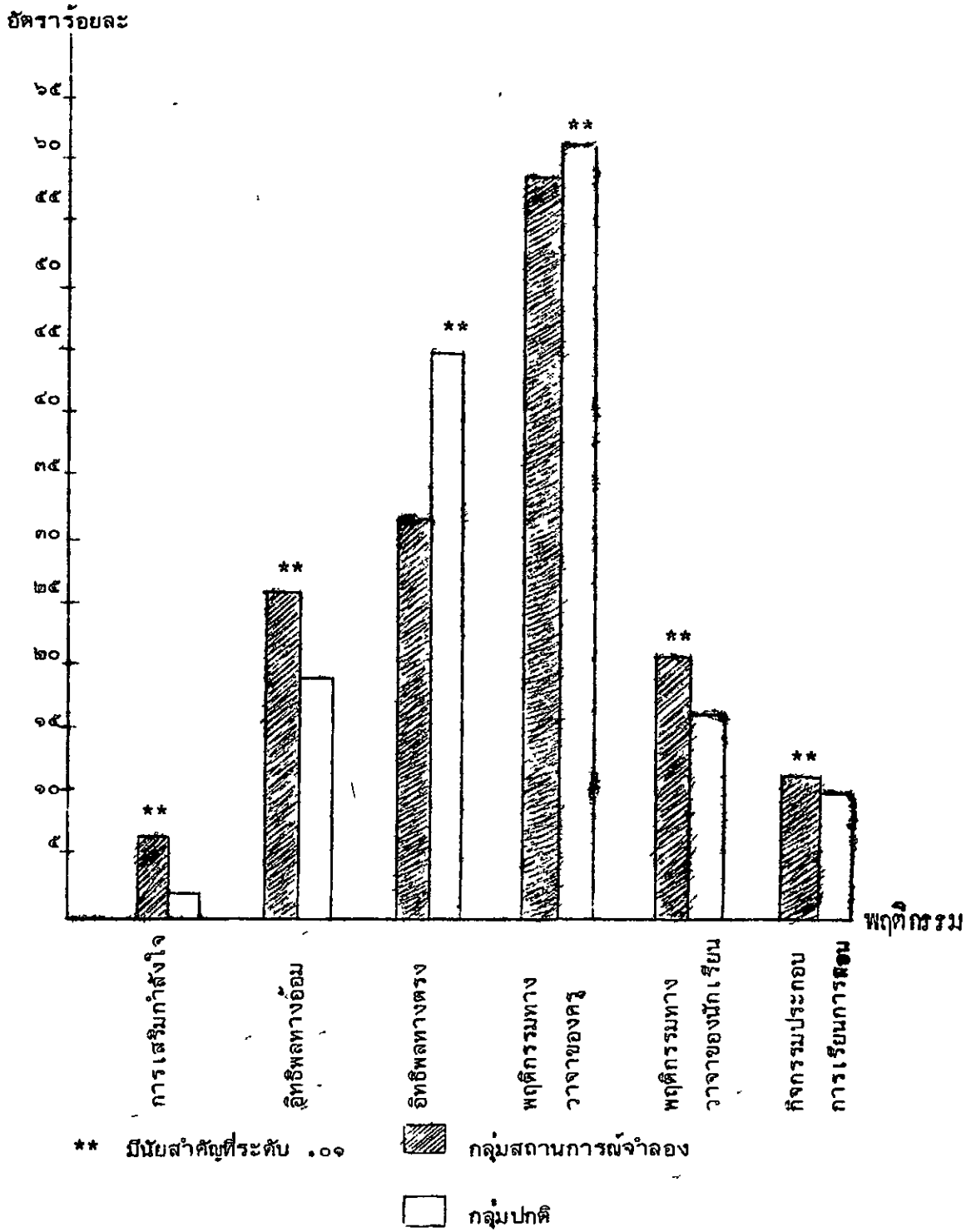
ประเภทของพฤติกรรมและสัญลักษณ์	ค่าสถิติ				
	กลุ่มสถานการณ์จำลอง		กลุ่มปกติ		Z
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
๑. การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน	๑๗	๐.๓๔	๓	๐.๐๗	๓.๑๐ **
๒. การชมเชยหรือกระตุ้น	๑๗๓	๔.๐๐	๗๓	๑.๖๔	๖.๔๖ **
๓. การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของ นักเรียนมาใช้	๑๓๐	๓.๐๑	๕๔	๑.๒๕	๕.๖๖ **
การเสริมกำลังใจ	๓๒๐	๗.๕๑	๑๓๐	๓.๐๑	๕.๒๐ **
๔. การใช้คำถาม	๘๐๔	๑๘.๖๓	๖๑๐	๑๔.๑๒	๕.๖๖ **
การใช้วิธีผลทางอ้อม	๑๑๒๔	๒๖.๐๔	๗๔๐	๑๗.๑๓	๑๐.๐๖ **
๕. การบรรยาย	๑๒๗๕	๒๙.๕๑	๑๘๖๔	๔๓.๑๔	๑๓.๑๘ **
๖. การให้แนวทาง	๑๔๓	๓.๓๑	๘๖	๑.๙๙	๓.๘๒ **
๗. การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู	๑๖	๐.๓๗	๖๖	๑.๕๓	-๕.๕๖ **
การใช้วิธีผลทางตรง	๑๔๓๔	๓๓.๑๙	๒๐๑๖	๔๖.๖๗	๘.๗๗ **
พฤติกรรมทางวาจาของครู	๒๕๕๙	๕๙.๒๔	๒๗๕๖	๖๓.๘๐	-๘.๓๖ **
๘. นักเรียนพูด-ตอบคำถามครู	๘๐๓	๑๘.๕๘	๖๖๐	๑๕.๒๘	๔.๑๐ **
๙. นักเรียนพูด-ริเริ่ม	๑๓๒	๓.๐๕	๕๐	๒.๐๘	๒.๘๘ **
พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน	๙๓๕	๒๑.๖๔	๗๕๐	๑๗.๓๖	๕.๐๒ **
๑๐. การจับหรือสับสน	๒๕๒	๕.๘๓	๓๔๕	๗.๙๘	๓.๖๒ **
๑๑. กิจกรรมของนักเรียน	๔๘๘	๑๑.๒๙	๔๒๙	๙.๙๓	๒.๐๗ *
๑๒. กิจกรรมครู	๖๕	๑.๕๐	๕๐	๐.๙๒	๒.๕๗ *
กิจกรรมประกอบการสอน	๕๔๓	๑๒.๘๐	๔๖๙	๑๐.๘๖	๒.๗๙ **

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ภาพที่ ๒ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรม ๑๒ ประเภท ของกลุ่มสถานการณ์จำลอง และกลุ่มปกติ

ภาพที่ ๓ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมรวม ๖ ประเภท ระหว่างกลุ่มสถานการณ์จำลอง กับกลุ่มปกติ

จากค่าสถิติในตาราง ๖ ภาพที่ ๒ และภาพที่ ๓ สรุปผลการเปรียบเทียบ
ได้ดังนี้

๑. การเปรียบเทียบพฤติกรรมย่อย ๑๒ ประเภท ปรากฏว่า

ก. กลุ่มสถานการณ้จำลองมีพฤติกรรมที่มากกว่ากลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คือ

- การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
- การชมเชยหรือกระตุ้น
- การยอมรับและนำความคิดเห็นนักเรียนมาใช้
- การใช้คำถาม
- การให้แนวทาง
- นักเรียนพูดตอบคำถามของครู
- นักเรียนพูด-ริเริ่ม
- กิจกรรมนักเรียน
- กิจกรรมครู

ข. พฤติกรรมที่กลุ่มปกติมีมากกว่ากลุ่มสถานการณ้จำลองอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ได้แก่

- การบรรยาย
- การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู
- ความเจ็บหรือรุ่นว้ายสับสน

๒. การเปรียบเทียบพฤติกรรมรวมระหว่างกลุ่มสถานการณ้จำลองและกลุ่มปกติ

ในพฤติกรรม ๖ ประเภท ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ
กลุ่มสถานการณ้จำลองมีพฤติกรรมด้าน การเสริมกำลังใจ การใช้อิทธิพลทางอ้อม
พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน และกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน มากกว่า
กลุ่มปกติ แต่พฤติกรรมการใช้อิทธิพลทางตรงของครู และพฤติกรรมทางวาจาของครู
กลุ่มปกติมีมากกว่า

ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอนภายในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปริมาณของ พฤติกรรมภายในกลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่ม โดยเปรียบเทียบพฤติกรรม ๒ ประเภทคือ

๑. เปรียบเทียบอัตราส่วนการใช้พฤติกรรมภายในกลุ่มสถานการณ์จำลอง และ กลุ่มปกติ ในด้านการใช้อิทธิพลทางอ้อม (I) และการใช้อิทธิพลทางตรง (D)

๒. เปรียบเทียบอัตราส่วนการใช้พฤติกรรมภายในกลุ่มสถานการณ์จำลอง และ กลุ่มปกติ ในด้านพฤติกรรมทางวาจาของครู (TT) กับพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน (PT)

รายละเอียดในการเปรียบเทียบแสดงในตาราง ๗ ดังต่อไปนี้

ตาราง ๗ แสดงการเปรียบเทียบและอัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อม (I) กับอิทธิพลทางตรง (D) และระหว่างพฤติกรรมทางวาจาของครู (TT) กับพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน (PT)

กลุ่มตัวอย่าง	ประเภทของพฤติกรรม	ค่าสถิติ		
		f	อัตราส่วน	Z
กลุ่มสถานการณ์จำลอง	การใช้อิทธิพลทางอ้อม (I)	๑๑๒๘		๖๑๑**
	การใช้อิทธิพลทางตรง (D)	๑๔๓๘		
	I : D		๑ : ๑.๒๗	
	การใช้อิทธิพลทางอ้อม (I)	๗๔๐		๒๔.๓๐**
	การใช้อิทธิพลทางตรง (D)	๒๐๑๖		
	I : D		๑ : ๒.๗๒	
กลุ่มสถานการณ์จำลอง	พฤติกรรมทางวาจาของครู (TT)	๒๕๔๘		๒๗.๔๗**
	พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน (PT)	๘๓๔		
	TT : PT		๑ : ๐.๓๗	
กลุ่มปกติ	พฤติกรรมทางวาจาของครู (T.T)	๒๗๔๖		๓๓.๗๖**
	พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน (PT)	๗๕๐		
	TT : PT		๑ : ๐.๒๗	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ผลการเปรียบเทียบในตารางที่ ๗ อธิบายได้ดังนี้

๑. การเปรียบเทียบระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อม (I) กับการใช้อิทธิพลทางตรง (D)

ก. กลุ่มสถานการณ์จำลองพบว่า ปริมาณของพฤติกรรมทั้งสองด้านนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 6.11$) และอัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อม ต่อการใช้อิทธิพลทางตรงเท่ากับ ๑ : ๑.๒๗

ข. กลุ่มปกติปรากฏว่ามีการใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าการใช้อิทธิพลทางอ้อม ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -24.30$), ส่วนอัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อม ต่อ การใช้อิทธิพลทางตรง เท่ากับ ๑ : ๒.๗๒ หรือใช้อิทธิพลทางตรงเป็นสองเท่าของการใช้อิทธิพลทางอ้อม

๒. การเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมทางวาจาของครู กับพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน

ก. กลุ่มสถานการณ์จำลอง พบว่า การใช้พฤติกรรมทางวาจาของครูมีมากกว่าพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z = 27.๖7$) อัตราส่วนระหว่างพฤติกรรมทางวาจาของครู ต่อ พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน เท่ากับ ๑ : ๐.๓๗ หรือ พฤติกรรมทางวาจาของครูมีประมาณสามเท่าของพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน

ข. กลุ่มปกติ พบว่า พฤติกรรมทางวาจาของครูมีมากกว่าพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z - test = 33.76$) อัตราส่วนระหว่างพฤติกรรมทางวาจาของครูต่อ พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน เท่ากับ ๑ : ๐.๒๗ หรือ พฤติกรรมทางวาจาของครูมีประมาณสี่เท่าของพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษา

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอนที่สอนวิชาสังคมศึกษา
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ ระหว่างกลุ่มที่เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม โดยวิธี
สถานการณ์จำลองและกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามปกติ และเพื่อทดลองสร้างบทเรียนประกอบ
การเรียนวิชาสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒

การดำเนินการวิจัย

แบ่งเป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้

๑. ขั้นเตรียมก่อนการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา ออกสำรวจ
สภาพชุมชน และศึกษาเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๒. ขั้นทดลองสอน ทำการสอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมแก่นักศึกษา
สองกลุ่มจำนวน ๗๖ คน กลุ่มทดลองจำนวน ๔๔ คน สอนโดยวิธีสถานการณ์จำลอง
กลุ่มควบคุมจำนวน ๓๒ คน สอนโดยวิธีสอนตามปกติ ใช้เวลาหนึ่งภาคเรียน
๓. ขั้นการสังเกตบันทึกพฤติกรรม สังเกตและบันทึกพฤติกรรมการเรียน
การสอนกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ๆ ละ ๖ คน รวม ๑๒ คน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้
ไปทำการวิเคราะห์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ ๒ ของ
วิทยาลัยครูนครปฐม ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม ในภาคเรียนที่
๑ ปีการศึกษา ๒๕๑๘ จำนวน ๗๖ คน แบ่งเป็นกลุ่มสถานการณ์จำลองหรือกลุ่มทดลอง
๔๔ คน เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมโดยวิธีสถานการณ์จำลอง กลุ่มปกติหรือ
กลุ่มควบคุม ๓๒ คน เรียนโดยวิธีสอนตามปกติ ในภาคเรียนที่สองนักศึกษาทั้งสองกลุ่มนี้
ออกฝึกสอน ผู้วิจัยได้ออกติดตามสังเกตพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม ที่ออก
ฝึกสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ และสอนวิชาสังคมศึกษา โดยสุ่มมาศึกษากลุ่มละ ๖ คน
รวม ๑๒ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้สังเกตและบันทึกพฤติกรรม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแพลนเตอร์ ซึ่งได้แบ่งพฤติกรรมออกเป็น ๑๐ ประเภท และผู้วิจัยได้เพิ่มเติมพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาอีก ๒ ประเภท รวม ๑๒ ประเภท

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดตามสังเกตบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มด้วยการบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอนลงในตารางสำหรับบันทึก และจดบันทึกพฤติกรรมเป็นตัวเลขแทนพฤติกรรมแต่ละประเภท บันทึก ๕ วันชาติต่อครั้ง และแต่ละครั้งใช้เวลาสังเกตบันทึก ๒๐ นาที โดยคนหนึ่งจะถูกสังเกต ๓ ครั้ง แต่ละครั้งห่างกัน ๗ วัน

* สรุปผลการวิจัย

๑. จากค่าสถิติพื้นฐาน พบว่า

๑.๑ พฤติกรรมที่มีปริมาณการใช้น้อยโดยดูจากความถี่หรือค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ของพฤติกรรมแต่ละประเภทได้แก่พฤติกรรมต่อไปนี้ การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับหรือนำความคิดนักเรียนมาใช้ การให้แนวทาง การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู นักเรียนพูด-ริเริ่ม และกิจกรรมครู

๑.๒ พฤติกรรมที่มีปริมาณในระดับปานกลางได้แก่ การเงยบหรืออุ้มวาง ฝึบสน และกิจกรรมของนักเรียน

๑.๓ พฤติกรรมที่มีปริมาณมาก ได้แก่ การใช้คำถาม การบรรยาย และนักเรียนพูดตอบคำถามของครู

๒. การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมย่อย ๑๒ ประเภท พบว่า

๒.๑ พฤติกรรมที่กลุ่มสถานการณ์จำลองมีมากกว่ากลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่พฤติกรรมดังต่อไปนี้

- การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
- การชมเชยหรือกระตุ้น
- การยอมรับหรือนำความคิด เห็นของนักเรียนมาใช้
- การใช้คำถาม
- การให้แนวทาง
- นักเรียนพูดตอบคำถามของครู
- นักเรียนพูด - ริเริ่ม
- กิจกรรมนักเรียน
- กิจกรรมครู

๒.๒ พฤติกรรมที่กลุ่มปกติมีมากกว่ากลุ่มสถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่พฤติกรรมต่อไปนี้

- การบรรยาย
- การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู
- การเจ็บหรืออุทธรณ์

๓. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมรวม ๖ ประเภท ระหว่างกลุ่มสถานการณ์จำลองกับกลุ่มปกติ พบว่า

๓.๑ พฤติกรรมที่กลุ่มสถานการณ์จำลองมีมากกว่ากลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่พฤติกรรมต่อไปนี้

- การเสริมกำลังใจ
- การใช้อิทธิพลทางอ้อม
- พฤติกรรมทางวาจาของครู
- พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน
- กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน

ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

๓.๒ พฤติกรรมที่กลุ่มปกติมีมากกว่ากลุ่มสถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่พฤติกรรมประเภท การใช้อิทธิพลทางตรงซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

๔. การเปรียบเทียบอัตราส่วนของพฤติกรรมภายในกลุ่ม พบว่า

๔.๑ อัตราส่วนการใช้อิทธิพลทางอ้อม ต่อ อิทธิพลทางตรง

ก. กลุ่มสถานการณ์จำลอง พบว่า ใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z = 6.11$) และอัตราส่วนระหว่างอิทธิพลทางตรงกับอิทธิพลทางอ้อมเป็น ๑.๒๗ ต่อ ๑

ข. กลุ่มปกติ ใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าใช้อิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z = -24.30$) และอัตราส่วนระหว่างอิทธิพลทางตรงกับอิทธิพลทางอ้อมเป็น ๒.๗๒ ต่อ ๑ นั่นคือใช้อิทธิพลทางตรงเกือบสามเท่าของอิทธิพลทางอ้อม

๔.๒ อัตราส่วนระหว่างพฤติกรรมทางวาจาของครู กับ พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน พบว่า

ก. กลุ่มสถานการณ์จำลอง พฤติกรรมทางวาจาของครูมีมากกว่าพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z = 27.47$) และอัตราส่วนระหว่างพฤติกรรมทางวาจาของครูกับของนักเรียนเท่ากับ ๑ ต่อ ๐.๓๗ นั่นคือพฤติกรรมทางวาจาของครูมีประมาณสามเท่าของนักเรียน

ข. กลุ่มปกติ พฤติกรรมทางวาจาของครูมีมากกว่าพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z = 33.76$) และอัตราส่วนระหว่างพฤติกรรมทางวาจาของครูกับนักเรียนเท่ากับ ๑ ต่อ ๐.๒๙ นั่นคือพฤติกรรมทางวาจาของครูมีประมาณสี่เท่าของนักเรียน

อภิปรายผล

๑. จากค่าสถิติพื้นฐาน โดยพิจารณาจากผลรวมความถี่ของพฤติกรรมแต่ละประเภท หรือค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม พบว่า

๑.๑ พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือตั้งแต่ ๑๐๐ ขึ้นไปของกลุ่มสถานการณ์จำลองเรียงตามลำดับดังนี้ การบรรยาย การใช้คำถาม และนักเรียนพูดตอบคำถามของครู กลุ่มปกติเรียงตามลำดับดังนี้ การบรรยาย นักเรียนพูดตอบคำถามครู และการใช้คำถาม จากผลนี้ชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ทั้งกลุ่มสถานการณ์จำลองและกลุ่มปกติยังใช้พฤติกรรมประเภท

การบรรยายในปริมาณสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งเหมือนกัน ซึ่งตรงกับการวิจัยของบัวบุชา ช่อตรง (๒๕๑๒ : ๖๘๘๗๐) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรม การใช้คำพูดในการเรียนการสอน ได้สรุปไว้ว่า ส่วนใหญ่ครูเป็นฝ่ายแสดงพฤติกรรมทางวาจาโดยใช้การบรรยายมากที่สุด ซึ่งในการเรียนการสอนนั้นถ้าหากครูผู้สอนเป็นผู้แสดงเองมากเกินไป จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนน้อย ถ้าพิจารณาพฤติกรรมในอันดับรองลงมาของทั้งสองกลุ่มแล้วพบว่ามีการใช้คำถามและนักเรียนพูดตอบคำถามในปริมาณใกล้เคียงกัน

๑.๒ พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของทั้งสองกลุ่มไม่เหมือนกัน กลุ่มสถานการณ์จำลองใช้พฤติกรรมประเภทการวิจารณ์หรือใช้อำนาจน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.66$) ซึ่งกลุ่มปกติใช้พฤติกรรมประเภทเดียวกันนี้ในปริมาณที่มากกว่า ($\bar{X} = 11.0$) กลุ่มปกติใช้พฤติกรรมประเภทการยอมรับความรู้สึกของนักเรียนน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.๖$) ในขณะที่กลุ่มสถานการณ์จำลองใช้พฤติกรรมเดียวกันนี้มากกว่า ($\bar{X} = 2.๘3$) จากค่าสถิติดังกล่าวจะมองเห็นได้ว่า ในการเรียนการสอนนั้น นักศึกษาฝึกสอนกลุ่มปกติใช้อำนาจมากกว่า และไม่ก่อนยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนของเขาไปได้ และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนน้อยมาก

๒. การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม เพื่อทดสอบสมมติฐาน

๒.๑ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประเภทการเสริมกำลังใจ ซึ่งประกอบด้วย การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือการกระตุ้น การยอมรับหรือนำความคิดนักเรียนมาใช้ ปรากฏว่า กลุ่มสถานการณ์จำลองใช้พฤติกรรมประเภทนี้มากกว่ากลุ่มปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลนี้น่าจะเชื่อได้ว่า การให้นักศึกษาคูได้รับการฝึกทักษะอย่างจริงจังแล้วจะส่งผลต่อการนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้

๒.๒ เมื่อพิจารณาในด้านการใช้อธิพลทางอ้อม ซึ่งประกอบด้วย การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับและนำความคิดของนักเรียนมาใช้ และการใช้คำถาม ไม่ว่าจะดูผลเฉพาะในพฤติกรรมย่อยต่าง ๆ เหล่านี้หรือดูผลของพฤติกรรมรวม จะพบว่า กลุ่มสถานการณ์จำลองใช้อธิพลทางอ้อมมากกว่ากลุ่มปกติ ($Z = 10.06$) (โปรดดูภาพที่ ๔ ประกอบ) ซึ่งก็สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และตรงกับผล

การวิจัยของ คาร์ไลน์ (Carline, 1970 : 103 - 105) ที่พบว่า ครูได้รับการฝึกทักษะในการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนแบบทางอ้อม สามารถช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านการยกย่อง ชมเชย ช่วยให้เกิดความกล้า การยอมรับนักเรียน การยอมรับความคิดของนักเรียน แตกต่างจากครูกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญ การที่ครูใช้อธิพลทางอ้อมมากจะส่งผลต่อการเรียนของเด็ก ดังที่ (เมเปิล (Meples, 1971 : 3104 A) ได้สรุปไว้ว่า พฤติกรรมของครูที่เน้นทางอ้อมมากขึ้นจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น และจะเน้นการปรับปรุงบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความสัมพันธ์ด้วยดี ครูจะรู้สึกที่นักเรียนให้ความร่วมมือและมีทัศนคติที่ดีต่อครูมากขึ้น และจากการศึกษาของ วราภรณ์ ชัยโอกาส (๒๕๑๕ : ๑๓๔) พบว่า พฤติกรรมการตอบสนอง และพฤติกรรมริเริ่มของนักเรียนจะแปรไปตามพฤติกรรมของครู ถ้าครูใช้พฤติกรรมทางอ้อมมาก นักเรียนจะมีพฤติกรรมริเริ่มมาก ถ้าครูใช้พฤติกรรมทางตรงมากนักเรียนจะมีพฤติกรรมตอบสนองมาก

๒.๓ เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อิทธิพลทางตรงของครู ซึ่งประกอบด้วย การบรรยาย การให้แนวทาง การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู ปรากฏว่า กลุ่มปกติใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่ากลุ่มสถานการณัจำลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z = - 8.77$) (โปรดดูภาพที่ ๔ ประกอบ) ซึ่งผลครั้งนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถ้าพิจารณาพฤติกรรมย่อย คือ การให้แนวทาง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอิทธิพลทางตรง ปรากฏว่ากลุ่มสถานการณัจำลองใช้พฤติกรรมการให้แนวทางมากกว่ากลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z = 3.82$) สาเหตุที่ผลเป็นดังนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะมีตัวแปรอื่นที่การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมไปไม่ถึง เป็นต้นว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนนักศึกษาฝึกสอนที่เป็นเพศหญิง ไม่เท่ากันคือกลุ่มสถานการณัจำลองมีหญิง ๕ คน กลุ่มปกติมีหญิง ๔ คน การที่จำนวนเพศหญิงของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากันน่าจะเป็นสาเหตุให้ผลของพฤติกรรมแตกต่างกันได้ เพราะจากการศึกษาของ นรา บุรณชัย (๒๕๑๔ : ๕๒) พบว่า ครูชายกับครูหญิงมีพฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครูหญิงมีพฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจมากกว่าครูชายซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่ครูคอยกระตุ้น คอยเอาใจใส่ใกล้ชิดกับเด็กมากกว่าครูชาย การเรียนการสอนจึงต้องมีความเอาใจใส่ต้องการให้เด็กรู้จริง คอยย้ำกระตุ้นเตือนอยู่บ่อย ๆ หรือแนะแนวทางนักเรียนอยู่บ่อย ๆ ดังนั้นในด้าน

เพศของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน น่าจะส่งผลต่อปริมาณของพฤติกรรมที่แตกต่างกันดังกล่าว

๒.๔ เปรียบเทียบพฤติกรรมทางวาจาของครู ซึ่งประกอบด้วย การยอมรับ ความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับหรือนำความคิดนักเรียนมาใช้ การใช้คำถาม การบรรยาย การให้แนวทาง การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู ปรากฏว่ากลุ่มปกติใช้พฤติกรรมประเภทนี้มากกว่ากลุ่มสถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z = -4.36$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๒.๕ เปรียบเทียบพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน พูดตอบคำถามของครู นักเรียนพูด - ริเริ่ม ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนสังคมศึกษากับนักศึกษาฝึกสอนทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมทางวาจาแตกต่างกันคือ นักเรียนที่เรียนกับนักศึกษาฝึกสอนกลุ่มสถานการณ์จำลองจะมีพฤติกรรมทางวาจาตอบสนองครูมากกว่านักเรียนในกลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ($Z = 5.02$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๒.๖ การเปรียบเทียบพฤติกรรมประเภท กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน อันประกอบด้วย กิจกรรมของนักเรียน กิจกรรมครู ปรากฏว่ากลุ่มสถานการณ์จำลองใช้พฤติกรรมประเภทนี้มากกว่ากลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($Z = 2.79$) สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้เช่นเดียวกัน

๓. การเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ประเภทพฤติกรรมรวม คือ

๓.๑ อัตราส่วนระหว่างอิทธิพลทางตรงกับอิทธิพลทางอ้อม ผลปรากฏว่า ทั้งกลุ่มสถานการณ์จำลองและกลุ่มปกติใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม โดยกลุ่มสถานการณ์จำลองใช้ในอัตราส่วน ๑.๒๗ : ๑ นั่นคือใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าประมาณหนึ่ง เท่าครึ่ง ส่วนกลุ่มปกติใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อมในอัตราส่วน ๒.๗๖ : ๑ นั่นคือใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าประมาณเกือบสามเท่า ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประเสริฐ จรรย์านุกูล (๒๕๑๔ : ๔๔) ซึ่งทำการทดลองที่วิทยาลัยครู นครศรีธรรมราช และพบว่า นักศึกษาฝึกสอนทั้งสองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมการสอนในการบรรยาย อธิบาย และเสนอข้อเท็จจริงมากที่สุด จึงจัดนักเรียนฝึกสอนเป็นครูประเภทใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลโดยตรง และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ลินจง บุญยังยืน (๒๕๑๖ : ๔๗) ซึ่งตรวจสอบพฤติกรรมการสอนของนักเรียนฝึกสอนที่

วิทยาลัยครูนครปฐม จำนวน ๒๐ คน พบว่า พฤติกรรมการสอนของนักเรียนฝึกสอนที่มีมากที่สุดคือ การนำเสนอ การบรรยาย การอธิบาย จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงน่าจะยืนยันได้ว่า ทำไมผลที่ออกมาจากการทดลองครั้งนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน แต่ผู้วิจัยก็ยังเชื่อว่าท่านจะมีตัวแปรอื่นอีก เช่น

ก. ในด้านเนื้อหาวิชา เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ครูผู้สอนเป็นผู้แสดงพฤติกรรมทางวาจามากที่สุด (บัวบูชา ชื่อตรง ๒๕๑๒ : ๖๘ - ๗๐) ซึ่งหมายถึงว่าครูจะเป็นผู้บรรยายหรืออธิบายเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนเป็นเพียงผู้รับฟังเท่านั้น จึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมประเภทนี้มีมากขึ้น

ข. ในด้านทิวผู้สอน หมายถึงตัวนักศึกษาฝึกสอนอิทธิพลจากที่นักศึกษาได้รับมาจากสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งเรียนโดยการฟัง การบรรยายจากอาจารย์ผู้สอนมากกว่าเมื่อไปฝึกสอนจริง ๆ สิ่งเหล่านี้จึงน่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาดังกล่าวได้เช่นเดียวกัน

๓.๒ อัตราส่วนระหว่างพฤติกรรมทางวาจาของครูกับพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน ปรากฏว่า ทั้งกลุ่มสถานการณ์จำลองและกลุ่มปกติมีพฤติกรรมทางวาจาของครูมากกว่าพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน เป็นอัตราส่วนดังนี้ กลุ่มสถานการณ์จำลอง ๑ : ๐.๓๗ หรือพฤติกรรมทางวาจาของครูมีเป็นประมาณสาม เท่าของพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ($Z = ๒๗.๔๗$) ส่วนกลุ่มปกติ พฤติกรรมทางวาจาของครูต่อพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนเป็นอัตราส่วน ๑ : ๐.๒๗ หรือพฤติกรรมทางวาจาของครูมีมากกว่าประมาณสี่ เท่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ($Z = ๓๓.๗๖$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีตัวแปรอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องคือ

ก. จำนวนประเภทของพฤติกรรมไม่เท่ากัน ในด้านพฤติกรรมทางวาจาของครูนั้นประกอบไปด้วยพฤติกรรม ๗ ประเภท ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้น การยอมรับหรือนำความคิดนักเรียนมาใช้ การใช้คำถาม การบรรยาย การให้แนวทาง การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู ส่วนพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนนั้นประกอบด้วยพฤติกรรมสองประเภทเท่านั้น ได้แก่ นักเรียนพูด-ตอบคำถาม

ของครู นักเรียนพูด-ริเริ่ม ซึ่งพฤติกรรมทุกประเภทจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้เท่า ๆ กันในขณะสอน ดังนั้นพฤติกรรมทางวาจาของครูจึงน่าจะมีปริมาณรวมของพฤติกรรมมากกว่าพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนอย่างแน่นอนในช่วงเวลาที่เท่า ๆ กัน ซึ่งย่อมส่งผลต่ออัตราส่วนของพฤติกรรมดังกล่าว และยิ่งพฤติกรรมทางวาจาของครูมีพฤติกรรมประเภทการบรรยายรวมอยู่ด้วยแล้ว จะทำให้ผลแตกต่างกันมากยิ่งขึ้นเพราะในพฤติกรรม ๑๒ ประเภทปรากฏว่าทั้งกลุ่มสถานการณ์จำลองและกลุ่มปกติใช้พฤติกรรมการบรรยายเป็นปริมาณสูงอันดับหนึ่ง

ข. ลักษณะของวิชาที่สอน โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นวิชาที่ครูเป็นฝ่ายแสดงพฤติกรรมทางวาจามากที่สุด ซึ่งครูจะใช้การสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ (บัวบูชา ชีตตรง ๒๕๑๒) ดังนั้นจึงน่าจะส่งผลต่ออัตราส่วนของการเปรียบเทียบในครั้งนี้ด้วย ซึ่งทำให้พฤติกรรมของครูมีมากกว่าพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

๑. ในการเตรียมนักศึกษาออกฝึกสอนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าสถาบันฝึกหัดครูน่าจะลองนำวิธีสถานการณ์จำลองมาใช้สอนในวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม (กศ.๔) ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาครูนำไปปฏิบัติการสอนได้ผลดีขึ้น ดังผลการวิจัยข้างต้นที่พบว่านักศึกษากลุ่มสถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ส่วนใหญ่มากกว่านักศึกษากลุ่มปกติ

๒. อาจารย์นิเทศก์และครูผู้เลี้ยงดูควรจะได้ทำความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับวิธีการสังเกตพฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ เพื่อจะได้นำไปช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของนักศึกษาฝึกสอนได้ทันที่ วิธีสังเกตอย่างมีระบบวิธีหนึ่งก็ทำได้โดยใช้เครื่องมือบันทึกพฤติกรรมซึ่งอาจตัดแปลงจากแบบบันทึกของ แฟลนเดอร์ส โดยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๓. ในการเรียนวิชาวิธีสอนเฉพาะต่าง ๆ นั้น นักศึกษากรควรจะได้รับ การฝึกเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกหัดประกอบบทเรียนด้วย ตัวอย่างประกอบบทเรียนแสดงไว้ในภาคผนวก

๔. ถ้าจะทำการวิจัยในเรื่องนี้ต่อไป ควรจะได้คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

ก. กลุ่มตัวอย่าง ควรจะขยายกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้ผลการทดลองแน่นอนยิ่งขึ้น

ข. องค์ประกอบอื่นที่ควรคำนึง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถของนักศึกษา ลักษณะของนักเรียน สภาพของโรงเรียน ขนาดของชั้นเรียน เพศของนักเรียน เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนการสอนอยู่ไม่น้อย

ค. การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย เน้นแต่เพียงด้านความถี่หรือปริมาณของพฤติกรรม หากจะได้ศึกษาให้ครอบคลุมถึงคุณภาพของพฤติกรรมด้วยก็จะทำให้ผลการศึกษาสสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ธีระชัย ปุริมโชติ , การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ
วารสารครุศาสตร์ สิงหาคม - พฤศจิกายน ๒๕๑๕, ๓๘ - ๖๔
- นรา บุรณชัย พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจ และก้าวมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๑๘, ๖๑ หน้า
- นิรมล ไกรคุณาศัย การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
(ปกศ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๐๔ - ๒๕๑๑ ในโรงเรียนประถมศึกษาในภาค
ศึกษา ๗ ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาระสาณมิตร ๒๕๑๓
๘๘ หน้า
- นลินี วันชัย การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนตามอุดมคติ ในทัศนของครู
และนักเรียน ปริญญาณิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ๒๕๑๐
- บัวบูชา ชื่อตรง การวิเคราะห์พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้การพูดในการเรียนการสอน
ปริญญาณิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ๒๕๑๖
- ประเสริฐ จริญญากุล 'การใช้ Interaction Analysis วิเคราะห์การสอนของ
ฝึกเรียนฝึกสอนชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา โดยสังเกตด้วยระบบ The
Reciprocal Category System' ปริญญาณิพนธ์ กศ.บ. วิทยาลัยวิชาการ
ศึกษา ประสาณมิตร ๒๕๑๕, ๕๕ หน้า
- ประดม ไพจิตร การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
(ปกศ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๐๔ - ๒๕๑๑ ในโรงเรียนประถมศึกษา
ภาคศึกษา ๘ ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาระสาณมิตร ๒๕๑๓
๑๑๐ หน้า
- พจน์ สะเพียรชัย , แนวทางวิจัยสภาพการเรียนการสอนในชั้นโดยการสังเกตที่มี
ระบบแบบแผน วารสารการวิจัยทางการศึกษา กันยายน - ธันวาคม ๒๕๑๗,
หน้า ๒๘ - ๓๔
- มีดตนา ปิยะมาดา การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี ปริญา
ณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาณมิตร ๒๕๑๑, ๑๓๓ หน้า

ฉินวาง บุญยังยืน การสังเกตและวิเคราะห์การสอนวรรณคดีไทยของนักศึกษาฝึกสอน
ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา วิทยาลัยครูนครปฐม ปีการศึกษา ๒๕๑๔ ด้วยระบบ
The Reciprocal Category System ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม วิทยาลัยวิชาการศึกษา
 ประสานมิตร ๒๕๑๑, ๖๐ หน้า

ล้วน สายยศ การทดสอบตามคุณลักษณะ สหกิจวิทยาลัยทางการศึกษา โรงพิมพ์วิภาวดีพานิช
 พระนคร ๒๕๑๔, ๒๗๖ หน้า

วรารักษ์ ชัยโอกาส การสังเกตและวิเคราะห์ขั้นตอนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์
แบบสืบสวน - สอบสวน และการสร้างโครงข่ายการสอน ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ๒๕๑๕ ๑๕๑ หน้า

กิริสักษณ์ อุษาค การศึกษาการใช้ Micro - Teaching ในการฝึกสอนของวิทยาลัยครู
ธนบุรี ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๒๕๑๗,
 ๗๓ หน้า

ศึกษาศึกษา, กระทรวง กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง การพัฒนาการศึกษาในเอเชีย
 โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว เมษายน ๒๕๑๖, ๒๑๐ หน้า

สุพจน์ อิ่มเพิ่มพูน การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน
ฝึกสอนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาชั้นต้น ปีการศึกษา ๒๕๑๗ ปรินญาณิพนธ์
 กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ๒๕๑๘, ๗๐ หน้า

สมบุรณ์ สุริยวงศ์ การร่วมทางวาจาในห้องเรียนกับผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ในชั้น
ประถมศึกษาปีที่เจ็ด ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 , ๒๕๑๗, ๖๘ หน้า

Amidon, Edmund & Ciampatho, Michael, "The Verbal Behavior of
 Supervisor Elementary Teacher" in Interaction analysis p.
 186 - 188, Addison - Wesley Publishing Company, Massachusetts,
 1967.

Amidon, Edmund and Hunter, Elizabeth, Improving Teaching - The
Analysis of Classroom Verbal Interaction, Holt, Rinehart
 and Winston, Inc., New York, 1967, 221 pp.

- Anderson, O. Roger, "A Quantitative Method to Assess Content Structure in Verbal Interaction," Journal of Research in Science Teaching Vol.9, p. 305 - 321, 1972.
- Bush, R.N. and Allen, Dwight, Macro - teaching " Controlled Practice in the training of Teachers, (Unpublished paper from Stanford · School of Education) 1963.
- Carline, John L., "In - Service Training Re - Examined," Journal of Research and Development in Education, 4 : 103 - 105, 1970.
- Houck, Cherry Kendriek. "A Behavior Management Simulation Model for Preservice Teacher Training" Disertation Abstracts, 32 (9), March, 1972.
- Darlene, W.Mood, "Teacher Verbal Behavior and Teacher and Pupil Thinking in Elementary School" The Journal of Educational Research, 66 · 3 (November, 1972), p. 99 - 102.
- Amidon, Edmund J. and Ned A. Flanders, The Role of the teacher in the classroom Minneapolis, Minnesota : Association for Productive Teaching, Inc, 1967.
- Emmer, Edmund T., "Transfer of Instructional Behavior and Performance Acquired in Simulated Teaching" The Journal of Education Research Vol.65, No. 4, December 1971, p. 78 - 82
- Flanders, N.A., Analysis Teaching Behavior Reading, Massachusett Addison Wesley Publishing Company, 1970, 448 pp.
- Gage, N.L., editor, Handbook of Research on Teaching, The American Educational Research Association, Rand McNall & Company, Chicago, 1965, 1218 pp.

- Garrison, Ronal Joseph, "Comparison of Verbal Behavior of Teacher and Pupils in Lesson Designed to Achieve Creative Response" Dissertation Abstracts, 32, 1971, 818 A.
- Guilford J.P. Fundamental Statistics in Psychology and Education Mc. Graw - Hill Inc. 1956, 605 pp.
- Hough, John B., and Amidon, Edmund, "Behavioral Change in Student Teachers," Interaction Analysis : Theory, Research and Application , Addison - Wesley Publishing Company, Massachusett, 1967. p.307 - 314.
- Joseph, John P., "The Relationship between Teacher Behavior and The Incidence of Though - provoking Question by Student", The Journal of Educational Research 62, 1968 : 117 - 122
- Kallenbach, W.W. and Gall, M.D., "Micro - teaching Versus Constructional Methods in Teaching Elementary Intern Teachers," The Journal of Educational Research, 63 : 136 - 141, November, 1969.
- Karch, Robert R and Estrabrook, E.C. 250 Teaching Technique The Bruce Publishing Company, 1956, 131 pp.
- Kocylowski, Mary M., "A Comparison of Micro - teaching and Conventional System of Pre - Service Teacher Education on Teaching Effectiveness," Doctor's Thesis, Wayne State University, 1970, 115 pp.
- Lodziak, Conrad M. "AnExplovatory Study of the Development and Use of a Simulation Game With Teaching Intern" Dissertation Abstracts International 32 (5) : 2309 - A November, 1971.

- Meier, John E., "Rationale For and Application of Microteaching to Improve Teaching, "The Journal of Teacher Education, Vol. XIX, No. 2, (Summer, 1950) p.147.
- Ober, Richard, Bentley, Ernest L., Miller Edith; Systematic Observation of Teaching and Interaction Analysis Instructional Strategy Approach. Prentice Hall, Inc. Englewood Cliff, New Jersey, 1971, 236 pp.
- Salvatone, Pappalardo J. "An Investigation of the Efficacy of "In - Basket" and Role Playing" Variation of Simulation Techniques for use in Counselor Education Dissertation Abstracts International December, 1972. Vol. 33, No. 6, p. 2721 - .
- Tansey, P.J, and Unwin Derich Simulation and Gaining in Education, Cole & Wyman Ltd. 1969, 152 pp.
- Tisher, Richard P., "Verbal Interaction in Science Classes," Journal of Research in Science Teaching, Vol. 8 (1) 1971 : 1 - 6.
- Tucker, David Greer, "The Effect of Simulation Treatment on Attitude and Behaviors of Student Teachers and their Inner City Classroom Pupils" Dissertation Abstracts International August 1972, Vol 33, No. 2, p.657 - .
- Witty, Paul, "An Analysis of the Personality Traits of the Effective Teacher", Journal of Educational Research, 27 : 662 - 668, May 1947.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

โครงการสอนวิชาชีพสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม

กลุ่มสถานการณ์จำลอง กับ กลุ่มปกติ

โครงการสอน

วิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษา (กศ.๔)

กลุ่มสถานการณ์จำลอง และกลุ่มปกติ

กลุ่มสถานการณ์จำลอง	กลุ่มปกติ
<p>สัปดาห์ที่ ๑</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชี้แจงการ เรียนการสอนสำหรับวิชานี้ - ให้งานวิเคราะห์ห้หลักสูตรประถมศึกษาตอนต้นปี ๒๕๐๓ วิชาสังคมศึกษาในด้าน <ul style="list-style-type: none"> - ความเหมาะสมของเนื้อหา - การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน - สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น - บรรยายเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ <ul style="list-style-type: none"> - การเสริมกำลังใจ - การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน - การใช้ภาษา การใช้คำถาม - บุคลิกภาพของครู 	<p>สัปดาห์ที่ ๑</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชี้แจงการ เรียนการสอนสำหรับวิชานี้ - บรรยายความมุ่งหมายของการสอนสังคมศึกษา ขอบข่ายความหมาย <ul style="list-style-type: none"> - เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา - ให้งานวิเคราะห์หลักสูตรสังคมศึกษาปี ๒๕๐๓ ในด้าน <ul style="list-style-type: none"> - ความเหมาะสมของเนื้อหา - การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน - สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น เพียงใด
<p>สัปดาห์ที่ ๒</p> <ul style="list-style-type: none"> - บรรยายเกี่ยวกับการตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม และการทำบันทึกการสอน - ให้ทำแบบฝึกหัดการตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม 	<p>สัปดาห์ที่ ๒</p> <ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย เกี่ยวกับ เทคนิคและวิธีสอนสังคมศึกษา - จิตวิทยาในการสอน - กระบวนการสอนสังคมศึกษา - ส่งงานวิเคราะห์หลักสูตร

กลุ่มสถานการณ์จำลอง	กลุ่มปกติ
<p>- แบ่งกลุ่มทำบันทึกสอน และเตรียมการสอน ๘ กลุ่ม</p>	
<p>สัปดาห์ที่ ๓</p> <ul style="list-style-type: none"> - สาธิตการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน - เสนอแนะการสอน และการวิจารณ์การสอน - ส่งงานที่ ๑ ในสัปดาห์ที่ ๒ - ให้งานทำบันทึกการสอนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา ๑ เรื่อง 	<p>สัปดาห์ที่ ๓</p> <ul style="list-style-type: none"> - บรรยายเทคนิคและวิธีสอนแบบต่าง ๆ - วิธีใช้แบบเรียนเป็นหลัก - การอภิปรายร่วมกันทั้งชั้น - วิธีสอนแบบแก้ปัญหา - ๑) เขียนรายงานปัญหาการสอนสังคมศึกษา ในชั้นประถมศึกษา จากประสบการณ์ของตัวเอง
<p>สัปดาห์ที่ ๔</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่ม ป.๑ และกลุ่ม ป.๒ ทดลองสอน - กลุ่ม ป.๓ - ๔ เป็นนักเรียน - กลุ่ม ป.๑ - ๒ สังเกตการสอน - ฝึกวิจารณ์การสอน 	<p>สัปดาห์ที่ ๔</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งงานที่ได้ในสัปดาห์ที่ ๓ - บรรยายเทคนิคการสอนต่อ - การสอนแบบหน่วย - การอภิปรายหมู่
<p>สัปดาห์ที่ ๕</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่ม ป.๓ - ๔ ทดลองสอน - กลุ่ม ป.๑ - ๒ เป็นนักเรียน - กลุ่ม ป.๓ - ๔ สังเกตการสอน - ฝึกวิจารณ์การสอนของเพื่อน 	<p>สัปดาห์ที่ ๕</p> <ul style="list-style-type: none"> - บรรยายเกี่ยวกับเทคนิคการสอนต่อ - วิธีสอนแบบสืบสวน - สอบสวน - วิธีสาธิต - วิธีสอนโดยใช้วัสดุอุปกรณ์

กลุ่มสถานการณ์จำลอง	กลุ่มปกติ
<p>สัปดาห์ที่ ๖</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่ม ป.๑ - ๒ ทดลองสอน - กลุ่ม ป.๓ - ๔ เป็นนักเรียน - กลุ่ม ป.๑ - ๒ สังเกตการสอน - ฝึกวิจารณ์การสอนร่วมกัน 	<p>สัปดาห์ที่ ๖</p> <ul style="list-style-type: none"> - บรรยายเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนวิชา สังคมศึกษา ประเภทของอุปกรณ์ - การสอน แผนที่และลูกโลก - การสอนข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ
<p>สัปดาห์ที่ ๗</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่ม ป.๓ - ๔ ทดลองสอน - กลุ่ม ป.๑ - ๒ เป็นนักเรียน - กลุ่ม ป.๓ - ๔ สังเกตการสอน - ฝึกการวิจารณ์การสอนร่วมกัน 	<p>สัปดาห์ที่ ๗</p> <p>บรรยายเกี่ยวกับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสอนสังคมศึกษาให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะศึกษา พละนามัย - กิจกรรมในการสอนการเรียนวิชาสังคม ศึกษา คุณค่าในทางการศึกษา
<p>สัปดาห์ที่ ๘</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่ม ป.๑ - ๒ ทดลองสอน - กลุ่ม ป.๓ - ๔ เป็นนักเรียน - กลุ่ม ป.๑ - ๒ สังเกตการสอน - ฝึกวิจารณ์การสอนร่วมกัน 	<p>สัปดาห์ที่ ๘</p> <p>บรรยายเกี่ยวกับหลักสูตร, ประมวลการสอน โครงการสอน การบันทึกการสอน วิชาสังคมศึกษา</p>
<p>สัปดาห์ที่ ๙</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่ม ป.๓ - ๔ ทดลองสอน - กลุ่ม ป.๑ - ๒ เป็นนักเรียน - กลุ่ม ป.๓ - ๔ สังเกตการสอน - ฝึกวิจารณ์การสอนร่วมกัน 	<p>สัปดาห์ที่ ๙</p> <p>บรรยายเกี่ยวกับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การฝึกอบรมประชาธิปไตยในโรงเรียน ประถมศึกษา - การเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีแก่เด็กประถมศึกษา - การจัดห้องเรียนสังคมศึกษา

สัปดาห์ที่ ๑๐

- กลุ่ม ป.๑ - ๒ ทดลองสอน
- กลุ่ม ป.๓ - ๔ เป็นนักเรียน
- กลุ่ม ป.๑ - ๒ สังเกตการสอน
- ฝึกวิจารณ์การสอนร่วมกัน

สัปดาห์ที่ ๑๑

- กลุ่ม ป.๓ - ๔ ทดลองสอน
- กลุ่ม ป.๑ - ๒ เป็นนักเรียน
- กลุ่ม ป.๓ - ๔ สังเกตการสอน
- ฝึกวิจารณ์การสอนร่วมกัน

สัปดาห์ที่ ๑๒

สอบวัดผลปลายเทอม

สัปดาห์ที่ ๑๐

บรรยายเกี่ยวกับ

- การวัดผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
- การประเมินผลการสอนการเรียนวิชาสังคมศึกษา

สัปดาห์ที่ ๑๑

- สาธิตการสอน
- นักศึกษาทดลองสอน

สัปดาห์ที่ ๑๒

สอบวัดผลปลายเทอม

แบบสังเกตและวิจารณ์การสอน

ชื่อผู้สอน..... กลุ่มที่ .....

เรื่อง..... ชั้น.....

พฤติกรรมการสอน	คะแนน		ความคิดเห็น-ข้อเสนอแนะ
	เต็ม	ได้	
๑. ตอบสนองความรู้สึกและการแสดงออก ของนักเรียน	๕		
๒. ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน	๕		
๓. การเสริมกำลังใจหรือชมเชยผู้เรียน	๕		
๔. การซักถามเพื่อให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็น	๕		
๕. การใช้อุปกรณ์และการที่ผู้เรียนมีส่วน ร่วมในกิจกรรม	๕		
๖. ลำดับขั้นของการสอน (ขั้นนำ, ขั้นสอน, ขั้นสรุป)	๕		
รวม	๓๐		ชื่อผู้สังเกตการสอน....

ภาคผนวก ข.

การหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

ตัวอย่างบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา

ของนักศึกษาฝึกสอน

การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

การคำนวณหาความเชื่อมั่นของการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมโดยใช้สูตรของ สก็อต (Over, 1971 : 80) ดังนี้

$$\text{Reliability} = \frac{Po - Pe}{100 - Pe}$$

Po หมายถึงอัตราส่วนของ Probability ของการสังเกต พฤติกรรมได้ตรงกัน ของผู้สังเกตสองคน

Pe หมายถึงอัตราส่วนของ Probability ของการสังเกต พฤติกรรมได้ตรงกัน ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญของผู้สังเกตสองคน

Pe หาได้จากสัดส่วนของความถี่ของพฤติกรรมที่มีจำนวนสูงสุด และรองลงมา โดยเลือกจากผู้สังเกตคนใดคนหนึ่งก็ได้ หากค่าทั้งสองมาบวกกำลังสองแล้วรวมกัน

การคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยการรวบรวมพฤติกรรมที่บันทึกได้ในแต่ละประเภท ของผู้สังเกตทั้งสองคน แล้วหาผลต่างระหว่างจำนวนร้อยละของพฤติกรรมในแต่ละประเภท ของผู้สังเกตทั้งสอง หาค่า Po และ Pe แล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นได้ (Po หาได้จาก ผลต่างระหว่าง ๑.๐๐ และค่าผลรวมของผลต่างระหว่างจำนวนร้อยละของพฤติกรรมของผู้ สังเกตทั้งสองคน) ตัวอย่างแสดงการหาค่าความเชื่อมั่นในการร่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการหาค่าความเชื่อมั่นการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรม ๑ ครั้ง

สัญลักษณ์	ผู้สังเกต คนที่ ๑	ผู้สังเกต คนที่ ๒	ผลต่างระหว่าง ผู้สังเกต	ค่าความเชื่อมั่น
1	-	-	-	
2	4.58	4.58	-	$P_o = 1.00 - 0.12$
3	0.62	1.66	1.04	$= 0.88$
4	22.25	22.50	0.25	$P_e = (0.22)^2 + (0.21)^2$
8	12.92	9.17	3.75	$= .0484 + .0441$
6	1.50	1.67	.83	$= .0925$
7	2.50	2.50	-	$= .09$
6	21.00	24.58	3.58	Reliability $= \frac{P_o - P_e}{1.00 - P_e}$
9	1.67	1.67	-	
10	8.37	6.67	1.70	$\frac{0.88 - 0.09}{1.00 - 0.09}$
11	19.17	20.00	.83	
12	5.42	5.00	.42	$= 0.79 = 0.86$
				0.91
รวม	100	100	12.40	

ตัวอย่างบันทึกพฤติกรรมกาเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
ของนักศึกษาฝึกสอน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา ปีที่ ๒

เรื่อง บ้าน ชั้นประถมศึกษา ๑

ใช้เวลาสังเกตบันทึก ๒๐ นาที

ผู้แสดง	พฤติกรรม	สัญลักษณ์
ครู	ทุกวันนี้เด็กเรียนอาศัยอยู่กับใครคะ	๔
ครู	วันนี้อาศัยอยู่กับใครคะ	๔
นักเรียน	อาศัยอยู่กับพ่อแม่ค่ะ	๓
ครู	สุจินต์ ละ อาศัยอยู่กับใครคะ	๔
นักเรียน	อาศัยอยู่กับคุณพ่อคุณแม่ครับ	๓
ครู	เจสสิยาหญิง อาศัยอยู่กับใครคะ	๔
นักเรียน	หนูอาศัยอยู่กับคุณพ่อคุณแม่ค่ะ	๓
ครู	เอาละ เราจะอาศัยอยู่กับคุณพ่อคุณแม่	๔
ครู	เพราะเรายังเป็นเด็กอยู่ จึงต้องอาศัยอยู่กับคุณพ่อคุณแม่	๔
ครู	ไปก่อน พ่อเราโตขึ้นมีครอบครัว เราจึงแยกพ่อแม่ไป	๔
ครู	คุณพ่อคุณแม่เราอาศัยอยู่ที่ไหนคะ ทราบไหม	๔
นักเรียน	(นักเรียนตอบพร้อมกัน) อาศัยอยู่ที่บ้าน	๔
ครู	เออ เราทุกคนจะอาศัยอยู่ที่บ้าน	๓
ครู	จรรยา บ้านสะกตอย่างไร ได้ไหม	๔
ครู	เอ้า จรรยา ลองออกมาเขียนกระดานคำซิ	๖
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานคำ)	๑๐
ครู	จรรยา เขียนถูกไหมนักเรียน	๔

ผู้แสดง	เหตุการณ์	สัญลักษณ์
นักเรียน	ถูก เออ - ถูก ดีมาก	๘, ๒
ครู	นักเรียน บ้านมีหลายชนิด นักเรียนคงเคยเห็น	๕
ครู	นักเรียนพอจะทราบไหม มีกี่ชนิด	๕
นักเรียน	บ้านมีหลายชนิด ครับ	๘
ครู	เอ้า ซียยศ ลองบอกกรูมาสัก ๑ ชนิดซิ	๕
นักเรียน	บ้านแพ ครับ เออ บ้านแพ	๘, ๓
ครู	บ้านแพสะกดตัวอย่างไร ใครเขียนได้	๕
ครู	เฉลียวหญิง ลองออกมาเขียนซิ	๖
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
ครู	เฉลียวหญิง เขียนบ้านแพถูกไหมนักเรียน	๕
นักเรียน	(ตอบพร้อมกัน) ถูก	๘
ครู	บ้านแพ แล้วมีบ้านอะไรอีกคะ นักเรียน	๕
นักเรียน	บ้านเรือน อืม บ้านเรือน	๘, ๒
ครู	บ้านเรือนเป็นบ้านที่เราอยู่กันส่วนใหญ่	๕
ครู	ส่วนบ้านแพนั้น มีคนไทยอยู่ไม่มากนัก	๕
ครู	ไหน ใครจะเขียนคำว่าบ้านเรือนได้บ้าง	๕
ครู	รินนา เขียนได้ไหม ลองออกมาเขียนบนกระดานซิ	๖
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐

ผู้แสดง	พฤติกรรม	สัญลักษณ์
ครู	รับนาเขียนคำว่า บ้านเรือน ถูกไหมนักเรียน	๔
นักเรียน	ไม่ถูกครับ เอ้า ไม่ถูก ผิดตรงไหนใครทราบ	๕,๔
นักเรียน	คำว่า เรือน เขียนผิดครับ ใครจะออกมาแก้	๕,๔
ครู	เอ้า จรียา ออกมาเขียนใหม่ให้ถูกซิ เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ) เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ) เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๖ ๑๐ ๑๐ ๑๐
ครู	เป็นอย่างไร นักเรียน จรียาเขียนถูกไหม?	๔
นักเรียน	ถูก เออ จรียาเขียนถูกแล้ว ดีมาก	๕,๒
ครู	นักเรียนลองสะกดตัวพร้อมกันซิ	๖
นักเรียน	บ า น บานไม้โท บ้าน ร เรือ - เรือ - น - เรือน	๕
ครู	เออ เก่งมากค่ะ บาน โท บ้าน เรือ น เรือน บ้านเรือน	๒,๓
ครู	นักเรียนลองอ่านดัง ๆ พร้อมกันอีกครั้งซิคะ	๖
นักเรียน	บ้านเรือน	๕
ครู	บ้านเรือน สร้างด้วยอะไรบ้างคะ	๕
นักเรียน	สร้างด้วย ไม้ เสา กระดาน สังกะสี	๕
ครู	บ้านเรือนที่เราอยู่อาศัย จะสร้างด้วยไม้ ประกอบไปด้วย เสา กระดานพื้น กระดานฝา ประตู หน้าค่าง หลังคาสังกะสี หรืออาจจะมุงด้วยหญ้า หรือ จาก แต่ปัจจุบันนี้ จะมุงหลังคาด้วยสังกะสีหรือกระเบื้อง กันเป็นส่วนใหญ่ เพราะทนทาน	๕ ๕ ๕ ๕
ครู	นอกจากบ้านแพ บ้านเรือน แล้วมีอะไรอีก	๕
นักเรียน	บ้านกระท่อม ครับ ค่ะ	๕
ครู	บ้านกระท่อม เขียนอย่างไรคะ ใครเขียนได้	๕
ครู	สมชาย ลองออกมาเขียนบ้านกระท่อมซิคะ	๖

ผู้แสดง	พฤติกรรม	สัญลักษณ์
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
ครู	นักเรียนมองดูเพื่อนเขียนชื่อกะ ว่าถูกหรือผิด	๖
ครู	สมชาย นั่งก็ตีชื่ ประเดี้ยวครูตีจริง ๆ นะ	๘
	เจียบ (นักเรียนเขียนกระดานดำ)	๑๐
ครู	เอ้า ทุกคนมองดูชื่ สมชายเขียนถูกไหมคะ	๖,๔
นักเรียน	ครูครับ ครูครับ ผมครับ ผมครับ	๔
ครู	เอาละ จรูจะให้ตอบพร้อมกันนะ	๖
ครู	ถูกไหม นักเรียน	๔
นักเรียน	ถูก เออ ถูกแล้ว เก่งมากคะ	๔,๖
ครู	นักเรียนลองสะกดตัวพร้อมกันชื่อกะ	๖
นักเรียน	บ า น โท บ ้าน ก ร ะ ก ระ ท อ ม เอก ท่อม	๔
ครู	นอกจากบ้านแพ บ้านเรื่อน บ้านกระท่อม แล้วมีบ้าน	๔
ครู	อะไรอีกนักเรียน ใครได้คะ	๔
นักเรียน	บ้านตึก ครับ ค่ะ (นักเรียนตอบพร้อมกัน)	๔
ครู	ค่ะ ใช่ค่ะ บ้านตึก บ้านตึกสร้างด้วยอะไรคะ	๓,๔
	เจียบ	๑๐
ครู	ใครทรายบ้าง บ้านตึกสร้างด้วยอะไรบ้าง	๔
นักเรียน	สร้างด้วยปูนครับ สร้างด้วยปูน	๔,๓
ครู	สร้างด้วยอะไรอีกคะ	๔
นักเรียน	สร้างด้วยอิฐ ครับ สร้างด้วยทราย ค่ะ	๔
ครู	บ้านตึก เขาจะสร้างด้วยปูน ทราย กรวด	๔
ครู	อิฐ และ เหล็ก ประกอบกันเข้า	๔
ครู	นักเรียน ภาพนี้เป็นภาพอะไรคะ	๔
นักเรียน	บ้านกระท่อมคะ	๔

ผู้แสดง	พฤติกรรม	สัญลักษณ์
ครู	นักเรียนจะมองเห็นมีรั้วอยู่รอบ ๆ ด้วย	๕
ครู	ภาพนี้เป็นภาพอะไรคะ นักเรียน	๕
นักเรียน	บ้านแพ ครับ	๗
ครู	บ้านแพ อยู่ที่ไหนนักเรียน	๕
นักเรียน	บ้านแพอยู่ในน้ำ ครับ	๗
ครู	นี่ละ เป็นภาพอะไร	๕
นักเรียน	บ้านตึกครับ	๗
ครู	ใครเคยเห็นบ้านตึกบ้าง	๕
นักเรียน	โรงเรียนเราก็เป็นตึกครับ	๕
ครู	ใช่แล้ว โรงเรียนของเราก็เป็นตึก	๖
ครู	มีกี่ชั้นคะ นักเรียน	๕
นักเรียน	มี ๒ ชั้น ครับ ค่ะ	๗
ครู	โรงเรียนของเราเป็นตึก ๒ ชั้น ทาสีฟ้าอ่อน ๆ	๖
ครู	เออล่ะ ต่อไปนี้ครูจะให้นักเรียนออกมาหาภาพ	๖
นักเรียน	ครูครับ ผมครับ หนูค่ะ	๕
ครู	ไม่ต้องพูด ไม่ต้องยกมือ ครูจะเรียกเอง	๗
ครู	เฉลียวชัย ออกมาหาภาพบ้านแพ ยกให้เพื่อนดู	๖
	เจียบ (กิจกรรมนักเรียน)	๑๑
	เจียบ (กิจกรรมนักเรียน)	๑๑
ครู	ถูกไหม นักเรียน	๕
นักเรียน	ถูก คีมาก บ้านแพ	๕,๒
ครู	สมชาย ออกมาหาบ้านกระท่อม	๖
	เจียบ (กิจกรรมนักเรียน)	๑๑
	เจียบ (กิจกรรมนักเรียน)	๑๑
	เจียบ (กิจกรรมนักเรียน)	๑๑

ผู้เสด็จ	พฤติกรรม	สัญลักษณ์
ครู	ถูกไหม นักเรียน	๔
นักเรียน	ถูก เออ ถูก ดีมาก บ้านกระท่อม	๘,๒
ครู	ชัยยศ ออกมาหาภาพบ้านตึกซี	๖
	เจียบ (กิจกรรมนักเรียน)	๑๑
	เจียบ (กิจกรรมนักเรียน)	๑๑
ครู	ถูกไหม นักเรียน	๔
นักเรียน	ถูก เออ ดีมาก เก่งมากชัยยศ	๘,๒
ครู	เอาละ ต่อไปนี้ ครูจะให้ให้นักเรียนออกมาอ่านบนกระดานคำ	๖
	ทีละคน ให้ทุกคน เตรียมตัวไว้ละ	๖
	เจียบ	๑๐
	เจียบ (ครูเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (ครูเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (ครูเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (ครูเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (ครูเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (ครูเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (ครูเขียนกระดานคำ)	๑๐
	เจียบ (ครูเขียนกระดานคำ)	๑๐
ครู	ครูเรียกชื่อใครแล้วก็ให้ออกมาอ่านนะคะ	๖
ครู	เฮ้า จริยา ออกมาอ่านก่อนคะ	๖
นักเรียน	บ้านคือที่อยู่อาศัย (เพื่อน ๆ อ่านตาม)	๘
นักเรียน	บ้านมีอยู่หลายชนิด (เพื่อน ๆ อ่านตาม)	๘
นักเรียน	เช่น บ้านแพ	๘

ผู้แสดง	พฤติกรรม	สัญลักษณ์
นักเรียน	บ้านกระท่อม	๘
นักเรียน	บ้าน เรือน	๘
นักเรียน	บ้านตึก	๘
ครู	สุจินต์ ออกมาอ่าน	๖
นักเรียน	บ้านท้อที่อยู่อาศัย (เพื่อนอ่านตาม)	๘
นักเรียน	บ้านมีหลายชนิด (เพื่อนอ่านตาม)	๘
นักเรียน	เช่น บ้านแพ (")	๘
นักเรียน	บ้านกระท่อม (")	๘
นักเรียน	บ้าน เรือน (")	๘
นักเรียน	บ้านตึก (")	๘
ครู	นั่งดีดนักเรียน เกี่ยวกับครูดีจริง ๆ นะ	๖
ครู	วินัย ออกมาอ่าน ทุกคนไม่ต้องอ่านตาม	๖
นักเรียน	บ้านท้อที่อยู่อาศัย	๘
นักเรียน	บ้านมีหลายชนิด	๘
นักเรียน	เช่น บ้าน แพ	๘
นักเรียน	บ้านกระท่อม	๘
นักเรียน	บ้าน เรือน	๘
นักเรียน	บ้านตึก	๘
ครู	เก่งมาก	๖
ครู	เอาละ ค่อยไปนี่ครูจะให้ให้นักเรียนศึกษามากตามบนกระดาน	๖
ครู	คำนี้ละ ให้ศึกษาดูบรรจง สวย ๆ	๖
ครู	แล้วนำมาส่งครูตรวจให้คะแนน	๖
	เจียบ	๑๐
	เจียบ (นักเรียนทำกิจกรรม)	๑๑

ภาคผนวก ค.

ตัวอย่างบทเรียนวิชาสังคมศึกษา

ชั้นประถมศึกษา ๑ - ๒

บทเรียน

สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในบ้าน

ธิดามีพ่อ ธิดามีแม่ ธิดามีพ่อแม่ พ่อและแม่ของธิดา มีลูกสามคน ธิดาเป็นลูกคนที่สองของพ่อแม่ ธิดามีพี่หนึ่งคน พี่ของธิดาชื่อมานะ ธิดามีน้องหนึ่งคน น้องของธิดาชื่อมาลี ธิดามีปู่ชื่อทับ ปู่คือพ่อของพ่อ ธิดามีย่าชื่อทอง ย่าคือแม่ของพ่อ ธิดามีตาชื่อมี ตาคือพ่อของแม่ ธิดามียายชื่อมา ยายคือแม่ของแม่ ปู่กับย่าของธิดาอยู่กับลุงและป้า ลุงคือพี่ชายของแม่ และพี่ชายของพ่อ ป้าคือพี่สาวของพ่อและพี่สาวของแม่ ตาและยายอยู่ในบ้านเดียวกับธิดา บ้านของธิดาจึงมีคนอยู่เจ็ดคน ทุกคนต่างก็เป็นพี่น้องกัน พ่อและแม่ของธิดาจะนำมานะ ธิดา และมาลีไปเยี่ยมปู่ ย่า ที่บ้านลุงและป้าอยู่เสมอ ๆ

แบบฝึกหัดที่ ๑

นักเรียนลองเติมคำให้ถูกต้องซิ

๑. พ่อและแม่ของธิดามีลูก.....คน
๒. บ้านของธิดามีคนอยู่.....คน
๓. ธิดามีพี่.....คน มีน้อง.....คน
๔. พี่ของธิดาชื่อ.....น้องของธิดาชื่อ.....
๕. ปู่ และย่าของธิดาอยู่กับ.....และ.....
๖. ตา และยายอยู่บ้านเดียวกับ.....
๗. ปู่ของธิดาชื่อ.....ย่าของธิดาชื่อ.....
๘. ตาของธิดาชื่อ.....ยายของธิดาชื่อ.....
๙. พี่ของธิดาชื่อ.....น้องของธิดาชื่อ.....
๑๐. ธิดาเป็นคนที่.....ของพ่อ แม่

แบบฝึกหัดที่ ๒

นักเรียนทราบไหมว่า

๑. พ่อของพ่อเราเรียกว่า.....
๒. พ่อของแม่เราเรียกว่า.....
๓. แม่ของพ่อเราเรียกว่า.....
๔. แม่ของแม่เราเรียกว่า.....
๕. พี่สาวของพ่อเราเรียกว่า.....
๖. พี่สาวของแม่เราเรียกว่า.....
๗. พี่ชายของพ่อเราเรียกว่า.....
๘. พี่ชายของแม่เราเรียกว่า.....

แบบฝึกหัดที่ ๓

นักเรียนลองจับคู่ดูซิ ว่าใครควรจะคู่กับใคร

๑. บ้า คู่กับ.....
๒. แม่ คู่กับ.....
๓. ยาย คู่กับ.....
๔. ลุง คู่กับ.....
๕. พ่อ คู่กับ.....
๖. ตา คู่กับ.....
๗. ปู่ คู่กับ.....
๘. ย่า คู่กับ.....
๙. พี่ คู่กับ.....
๑๐. น้อง คู่กับ.....

แบบฝึกหัดที่ ๔

นักเรียนลองเขียนภาพคนในบ้านของนักเรียนซิ แล้วเขียนว่าเป็นรูปของใคร

๑. ....

๒. ....

๓. ....

๔. ....

๕. ....

๖. ....

แบบฝึกหัดที่ ๕

นักเรียนรู้จักไหม?

๑. ปู่ และ ย่า ของนักเรียนชื่ออะไร? ปู่ชื่อ..... ย่าชื่อ.....
๒. ตา และยาย ของนักเรียนชื่ออะไร? ตาชื่อ..... ยายชื่อ.....
๓. ป้า และลุง ของนักเรียนชื่ออะไร? ป้าชื่อ..... ลุงชื่อ.....
๔. พี่สาวของนักเรียนชื่ออะไร? พี่สาวชื่อ.....
๕. พี่ชายของนักเรียนชื่ออะไร? พี่ชายชื่อ.....
๖. น้องชายมีไหม? ชื่ออะไร? ชื่อ.....
๗. น้องสาวมีไหม ชื่ออะไร? ชื่อ.....

คู่มือครู

ความมุ่งหมายทั่วไป

๑. ให้นักเรียนรู้และเข้าใจว่าในครอบครัวหนึ่ง ๆ ประกอบไปด้วยบุคคลหลาย ๆ คน
๒. ให้รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัว ตลอดจนญาติพี่น้องทั่วไป
๓. ปลุกฝังให้นักเรียนรู้จักสัมพันธ์อันดีต่อบุคคลทั่ว ๆ ไป

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

๑. ให้นักเรียนบอกได้ว่าในบ้านของตัวเองประกอบไปด้วยใครบ้าง
๒. ให้สามารถเรียกบุคคลในครอบครัว ญาติผู้ใหญ่ได้ถูกต้อง
๓. ให้เขียนชื่อ ปู่ ย่า ตา ยาย ป้า ลุง ของตนเองได้
๔. ทำแบบฝึกหัดที่ ๑ - ๒ - ๓ ได้ถูกต้องอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๖ ข้อ

การดำเนินการสอน

นำเข้าสู่บทเรียน

ครูอาจจะสนทนากับนักเรียน ๕ - ๖ นาที ว่าที่บ้านของนักเรียนมีใครบ้าง นักเรียนอาจจะตอบว่า มีพ่อ มีแม่ มีพี่ มีน้อง มีตา มียาย ไปเรื่อย ๆ แล้วครูจึงสรุปว่าที่บ้านของเราทุก ๆ คนจะต้องประกอบไปด้วยบุคคลเหล่านี้ซึ่งแตกต่างกันไปบ้าง อาจจะแยกกันอยู่ หรือรวมกันอยู่ก็ได้

ขั้นสอน

ครูอธิบายให้นักเรียนรู้และเข้าใจว่าจะเรียกบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้อย่างไร ซึ่งอาจจะสอนโดยการถามให้นักเรียนตอบก็ได้ แล้วก็เขียนคำตอบลงไปบนกระดานดำ หรือจะใช้บัตรคำประกอบไปด้วยยี่งศ์ แล้วเขียนสรุปทั้งหมดให้นักเรียนอ่านพร้อม ๆ กัน

อุปกรณ์ - มีรูปภาพ - เช่น ภาพบุคคลในครอบครัว

- บัตรคำ เช่น คำว่า พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า พี่ น้อง ฯลฯ

วัตถุประสงค์ - ประเมินผล

- ดูจากแบบฝึกหัดว่า เด็กทำได้ถูกต้องเพียงใด

- ดูจากการอ่านของเด็กว่าอ่านได้หรือไม่ ถูกต้องเพียงใด

- ดูจากการทำงานที่ได้รับมอบหมายไปว่ามีความใส่ใจหรือไม่ เพียงใด

ตัวอย่างบทเรียน
สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่สอง

"นักเรียนที่ดีต้องรู้จักช่วยทำงานบ้าน"

สุดา กำลังเรียนหนังสืออยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่สอง สูด่าจะไปเรียนหนังสือที่โรงเรียน
ทุกวัน

สุดาเป็นคนขยันและเอาใจใส่ต่อการเรียนดีมาก คุณครูเคยสอนเสมอ ๆ ว่า

นักเรียนที่ดีจะต้องรู้จักช่วยพ่อแม่ทำงานที่บ้าน ไม่นิ่งดูตาย

สุดากลับจากโรงเรียนถึงบ้าน จะรีบเปลี่ยนเสื้อผ้า ไปช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน

สุดาจะช่วยทำงานต่าง ๆ เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ถูโต๊ะด้วยขาม ดูแลน้อง ๆ

และให้อาหารสัตว์ เช่น หมู แมว เป็ด ไก่ สุนัข เป็นต้น

สุดาถือว่าการทำงานเป็นการออกกำลังกายช่วยให้เป็นคนมีร่างกายแข็งแรง

สุดาเป็นคนทำงานเก่ง พุดจาไฟเราะ สุภาพ อ่อนโยน

สุดาจึงเป็นที่ยกย่อง ชมเชย จากพ่อแม่ พี่น้อง และทุกคนก็รู้สึกชื่นชมในตัวสุดามาก

แบบฝึกหัดที่ ๑

ให้นักเรียนเติมข้อความในช่องว่างต่อไปนี้

๑. สุดา เป็นนักเรียนชั้น.....
๒. สุดา ไปเรียนหนังสือที่.....ทุกวัน
๓. คุณครูสอนสุดาว่า.....
๔. สุดากลับจากโรงเรียนถึงบ้านจะรีบเปลี่ยน.....และ.....
๕. สุดาจะช่วยพ่อแม่.....ที่บ้าน
๖. งานต่าง ๆ ที่สุดาทำ ได้แก่.....
.....
๗. สุดาถือว่าการทำงานจะช่วยให้ร่างกาย.....
๘. สุดาเป็นคนซุกซน.....
๙. พ่อแม่ พี่น้องทุกคนรู้สึก.....ในตัวสุดามาก
๑๐. พ่อแม่ พี่น้องทุกคนรักสุดาเพราะสุดาเป็นคน.....
.....

แบบฝึกหัดที่ ๒

กาเครื่องหมาย X ทับข้อ ก. ข. ค. ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. สุดาเป็นคนมีนิสัยอย่างไร?

ก. อู้อาย	ข. สุภาพอ่อนโยน	ค. ซี้เกียจไม่ชอบทำงาน
-----------	-----------------	------------------------
๒. สุดาช่วยพ่อแม่ทำงานอะไรบ้าง

ก. ล้างถ้วยชาม	ข. ดูแลน้อง ๆ	ค. ถูกทุกข้อ
----------------	---------------	--------------
๓. ใครเป็นผู้สอนสุดาว่า "นักเรียนที่ดีต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน"

ก. คุณครู	ข. เพื่อน ๆ	ค. คุณลุงคุณป้า
-----------	-------------	-----------------
๔. การนั่งดูตายเป็นอย่างไร

ก. ทำงานประจำ	ข. ทำงานบ้าง	ค. อยู่เฉย ๆ ไม่ทำงาน
---------------	--------------	-----------------------
๕. ในการเรียนหนังสือสุดาเป็นคนอย่างไร?

ก. ซี้เกียจเรียน	ข. หนีโรงเรียนเป็นประจำ	ค. ขยันเรียนมาก
------------------	-------------------------	-----------------
๖. สุดาถือว่าการทำงานเป็นอย่างไรบ้าง

ก. เป็นการออกกำลังกาย	ข. ทำให้ร่างกายแข็งแรง	ค. ถูกทั้ง ก. ข.
-----------------------	------------------------	------------------
๗. พ่อแม่ พี่น้องชมเชยสุดาเพราะสุดาเป็นคนอย่างไร?

ก. ทำงานเก่ง	ข. พุดจาไพเราะ	ค. ถูกทุกข้อ
	สุภาพอ่อนโยน	
๘. นักเรียนคิดว่าจะเอาอย่างสุดาหรือไม่?

ก. เอาอย่างสุดา	ข. ไม่คิดจะเอาอย่าง	ค. รู้สึกเฉย ๆ
	สุดา	
๙. ถ้านักเรียนจะเอาอย่างสุดา นักเรียนจะเอาข้อใดเป็นอันดับแรก

ก. ขยันเรียน	ข. ขยันทำงานช่วยพ่อแม่	ค. พุดจาไพเราะ
--------------	------------------------	----------------
๑๐. ถ้านักเรียนคิดจะเอาอย่างสุดา นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ฝึกทำเป็นประจำ	ข. ทำบ้างหยุดบ้าง	ค. อยู่เฉย ๆ
-------------------	-------------------	--------------

แบบฝึกหัดที่ ๓

๑. นักเรียนลองเขียนงานที่นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำอยู่ประจำมา ๔ อย่าง

๑.

๒.

๓.

๔.

๒. นักเรียนลองเขียนงานที่นักเรียนชอบทำมากที่สุด เรียงไปหาน้อยที่สุด

๑.

๒.

๓.

ฯลฯ

๓. เวลาที่นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร

๑.

๒.

๓.

๔. นักเรียนคิดว่าตัวเองเป็นคนประเภทไหน การเครื่องหมาย ✕ ทับหัวข้อต่อไปนี้

ก. ถูกพ่อแม่บังคับให้ทำงานเป็นประจำ

ข. ชอบหลบเลี่ยงงานเสมอ ๆ

ค. ทำงานช้ามาก พ่อแม่เตือนอยู่เสมอ

ง. ทำงานรวดเร็ว และเรียบร้อย

จ. ทำงานเอง พ่อแม่ไม่ต้องเตือน - บังคับ

๕. นักเรียนคิดอยากจะทำงานหรือไม่ (.....) ถ้าคิดจะทำงานอะไร

๑. .... ๒. .... ๓. ....

คู่มือครู

ความมุ่งหมายทั่วไป

๑. เพื่อปลูกฝังให้เป็นผู้มีนิสัยรักในการทำงาน
๒. เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบในการทำงาน
๓. เพื่อฝึกฝนให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน
๔. เพื่อปลูกฝังให้เป็นคนมีเหตุผล สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

๑. เพื่อให้สามารถบอกได้ว่างานบ้านมีหลายประเภท
๒. ให้สามารถเขียนชื่องานต่าง ๆ ที่ตนเคยทำได้
๓. ให้สามารถทำงานช่วยพ่อแม่ที่บ้านได้
๔. ให้ทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง เกินครึ่งขึ้นไป

การทำเนิการสอน

นำเข้าสู่บทเรียน

ครูสนทนาซักถามนักเรียนว่า ที่บ้านของนักเรียนนักเรียนเคยทำงานอะไรบ้าง รู้สึกเป็นอย่างไร หนักหรือเบา หรือใครไม่เคยทำงานเลย เพราะอะไร เราเป็นเด็ก ควรจะช่วยพ่อแม่ทำงานอะไรได้บ้าง เหล่านี้เป็นต้น

ขั้นสอน

ครูอาจจะให้นักเรียนเล่นแบบสมมุติกันขึ้นมาเป็น พ่อ แม่ ลูก แล้วให้แสดงบทบาทของตัวตามที่ลมมุติขึ้น หลังจากนั้นอาจจะมีการอภิปรายร่วมกันทั้งชั้น (ซึ่งอาจจะทำได้ยาก) แต่ครูอาจจะใช้วิธีซักถามก็ได้ พ่อเป็นอย่างไร แม่เป็นอย่างไร ลูก ๆ เป็นอย่างไร แสดงบทบาทหรือกระทำหน้าที่ของคุณได้ถูกต้องหรือไม่ แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่า

- งานที่นักเรียนพอจะช่วยพ่อแม่ทำได้ มีอะไรบ้าง
- การทำงานให้ประโยชน์อย่างไรบ้าง
- นักเรียนที่ดีควรจะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเท่าที่ตัวเองจะทำได้

- นักเรียนเคยทำงานอะไรมาบ้าง

เมื่อสรุปบทเรียนเสร็จแล้ว ครูให้นักเรียนอ่าน ๒ ครั้ง แล้วให้ทำแบบฝึกหัดต่อไป

อุปกรณ์ - รูปภาพ ภาพบ้าน ภาพการทำงาน ฯ

- บัตรคำยากต่าง ๆ หรือบัตรคำใหม่ ๆ

การวัดผล การประเมินผล

- ดูจากความสนใจในบทเรียน แสดงบทบาท

- ตรวจแบบฝึกหัดที่ให้